

Stichting NHL Stenden Hogeschool Academie vo & mbo

Flexibele deeltijd Master Lerarenopleidingen Beperkte opleidingsbeoordeling flexibele deeltijdopleidingen

NHL Stenden Hogeschool

- Master Leraar Duits (45265)
- Master Leraar Engels (45262)
- Master Leraar Fries (45276)
- Master Leraar Nederlands (45269)
- Master Leraar Natuurkunde (45272)
- Master Leraar Wiskunde (45263)
- Master Leraar Algemene Economie (45275)

Samenvatting

In april 2021 zijn de bestaande Master Lerarenopleidingen Flexibel Onderwijs (deeltijd) van de Academie vo & mbo van de NHL Stenden Hogeschool (NHL Stenden) bezocht door een visitatiepanel van NQA. De visitatie heeft plaatsgevonden volgens de NVAO-kaders van de Beoordeling Bestaande Experimenten Leeruitkomsten (april 2019). De beoordeling betreft zeven Masteropleidingen: M Leraar Duits, M Leraar Engels, M Leraar Fries, M Leraar Nederlands, M Leraar Natuurkunde, M Leraar Wiskunde en M Leraar Algemene Economie.

De Master Lerarenopleidingen zijn in september 2018 gezamenlijk gestart met het aanbieden van het vernieuwde deeltijdonderwijs in de pilot flexibilisering van het hoger onderwijs (Experiment Leeruitkomsten). De Lerarenopleidingen richten zich voornamelijk op de Noordelijke krimpregio's, waar zij het onder andere mogelijk maken voor docenten om in een flexibel traject een extra eerstegraadsbevoegdheid te behalen en voor bachelor- en zij-instromers om (ook) aan het werk te gaan in de eerstegraadssector.

De leeruitkomst van de module Onderzoekend Vermogen is in samenwerking met het lectoraat Vitale Vakdidactiek en de zeven opleidingen gezamenlijk ontwikkeld. De leeruitkomst Pedagogiek in de bovenbouw en de keuzeonderdelen als Online arrangeren en Differentiëren zijn ook gezamenlijk ontwikkeld door de zeven opleidingen en vormen samen de module Professional in de School. De leeruitkomsten van deze modules zijn generiek geformuleerd: elke student past de leeruitkomsten toe in de context van zijn eigen opleiding en werkplek. De curricula van de Lerarenopleidingen waren hiertoe al in het studiejaar 2017-2018 geharmoniseerd waarbij alle studenten van de opleidingen de twee generieke modules volgen. Op grond van deze inhoudelijke verwantschap heeft het panel de zeven opleidingen in één visitatie kunnen bekijken.

Het panel beoordeelt de zeven flexibele deeltijd Master Lerarenopleidingen van de Academie voor vo & mbo van NHL Stenden als **positief**. Het panel heeft er bewondering voor dat de opleidingen meedoen aan het Experiment Leeruitkomsten, als enige Hogeschool van de scholen die Master Lerarenopleidingen aanbieden in Nederland. Zij ziet dat de Lerarenopleidingen het flexibele concept met een duidelijk eigen visie, gebaseerd op de uitgangspunten van NHL Stenden, samen voortvarend en goed hebben opgepakt. Het panel stelt de professionele, goed toegankelijke documentatie die opleidingen hebben opgesteld voor docenten en studenten op prijs. Maar het panel is met name onder de indruk van de trots en de warmte die de docenten uitstralen over en naar hun studenten. Het Experiment is een leertraject voor docenten en studenten, waarbij doorlopend aandacht nodig is voor de mogelijkheden van en eisen aan vraaggestuurd onderwijs. Het panel heeft vertrouwen dat het open leerklimaat zal leiden tot een constante verbetering in de leergemeenschappen. Zij raadt aan de cocreatie met de werkgevers van de studenten verder te verstevigen en uit te bouwen, zodat de ontwikkeling op de werkplek integraal wordt meegenomen in de ontwikkeling en beoordeling van de studenten op NHL Stenden.

Standaard 1: Beoogde leerresultaten

De zeven Master Lerarenopleidingen **voldoen** aan de basiskwaliteit voor deze standaard. NHL Stenden heeft een stevig flexibel onderwijskundig concept ontwikkeld dat uit twee pijlers bestaat: gepersonaliseerd leren en cocreatie. De Master Lerarenopleidingen hebben (onder andere) de ambitie om maatwerk te leveren aan de krimpregio waarvoor zij opleiden. Het flexibele onderwijsconcept waarin studenten met diverse achtergronden hun eigen leerroute kunnen kiezen, sluit hier goed op aan. De zeven Masteropleidingen hebben hun uitgangspunten voor flexibel onderwijs helder opgesteld. Vanuit deze uitgangspunten hebben de Master Lerarenopleidingen de curricula en toetsing van de zeven lerarenopleidingen heringericht. Het herontwikkelde programma is gebaseerd op leeruitkomsten. De basis voor de leeruitkomsten zijn de beoogde leerresultaten op eindniveau. De leerresultaten op eindniveau en daarmee de leeruitkomsten zijn afgeleid van en gekoppeld aan het landelijk beroepsprofiel, de generieke en de opleidings specifieke kennisbases. De leeruitkomsten zijn samengebracht in eenheden van 15 EC. Uit de heldere en gedegen documentatie van de opleidingen blijkt dat de leeruitkomsten leeuwegonafhankelijk, representatief voor de eindkwalificaties, samenhangend en duurzaam zijn. De leeruitkomsten zijn uitgewerkt in indicatoren, die verduidelijken wat er verwacht wordt van studenten. De leeruitkomsten zijn herkenbaar voor het werkveld door de koppeling aan de landelijke profielen en kennisbases en door de inbreng van de ervaring van de docenten die tevens werkzaam zijn als eerstegraads docent. Het flexibel onderwijs en de leeruitkomsten zijn besproken met de Werkveldadviesraad van de Academie vo & mbo.

Standaard 2: Onderwijsleeromgeving

De zeven Master Lerarenopleidingen **voldoen** aan de basiskwaliteit voor deze standaard. Aanstaaende studenten worden al voor hun inschrijving gewezen op mogelijkheden die het flexibele programma biedt ten aanzien van een persoonlijke studieroute en validering van eerdere leer- en werkervaring. Na de start van de studie worden ze hierin adequaat begeleid door een kerndocent, die studiecoach van de studenten is. Studenten mogen hun eigen leerroute kiezen ten aanzien van de volgorde van de leeruitkomsten en modules. Zij mogen ook meerdere onderdelen tegelijkertijd volgen. Studenten maken nog beperkt gebruik van de flexibele mogelijkheden, dus regelmatige aandacht voor de mogelijkheden die er zijn, blijft nodig. De opleidingen besteden integraal of in een separate module aandacht aan vakdidactiek. Alle studenten van de Master Lerarenopleidingen werken samen in de generieke leeruitkomst Pedagogiek in de bovenbouw en de generieke module Onderzoekend vermogen. De school en de werkplek van de studenten dienen volgens het panel een grotere rol krijgen in deze modules. De studenten worden gedurende hun studie begeleid in kleine groepen, waarin ze ervaringen en opgedane kennis vanuit de werkplek op scholen inbrengen. Studenten hoeven voor de leeruitkomsten, die in de adviesroute in de eerste jaren zijn geprogrammeerd, nog niet in het eerstegraadsgebied les te geven. Het panel adviseert om in meer leeruitkomsten eisen op te nemen ten aanzien van werk of stage in het eerstegraadsgebied, aangezien leeruitkomsten op het beoogde eindniveau zijn geformuleerd. Het panel adviseert hiernaast om bij de generieke en de opleidings specifieke vakdidactische onderdelen scherper toe te zien op het gebruik van internationale, wetenschappelijke vakdidactische literatuur door docenten en studenten.

Door de coronamaatregelen zijn alle lessen tijdelijk online gegeven, wat een boost heeft gegeven aan het online faciliteren van plaats- en tijdsafhankelijk leren. Studenten zijn vol lof over het docententeam en de begeleiding die zij ontvangen, zowel in de online als fysieke lesomgeving. Het docententeam is klein in omvang. De docenten werken veelal tevens op een andere wijze in de eerstegraads onderwijspraktijk: bijvoorbeeld in de bovenbouw van een vo-school of bij de tweedegraadslerarenopleidingen van NHL Stenden. Een aantal docenten is betrokken bij de lectoraten van de Academie vo & mbo. Docenten worden adequaat ondersteund met professionaliseringsactiviteiten.

Standaard 3: Toetsing

De zeven Master Lerarenopleidingen **voldoen** aan de basiskwaliteit voor deze standaard. De toetsing is gebaseerd op een duidelijk toetsbeleid. De toetsen zijn leerwegaafhankelijk, studenten mogen leeruitkomsten op voorgeschreven of op alternatieve wijze aantonen of middels eerdere leer- en werkervaring laten valideren. Studenten maken nog weinig gebruik van alternatieve toetsvormen en maken grotendeels de standaardtoetsen waarbij ze de aanbevolen literatuur gebruiken. Indicatoren van leeruitkomsten, gekoppeld aan vakspecifieke bekwaamheden, helpen studenten bij het voorbereiden en maken van toetsen en opdrachten. Studenten mogen op basis van de criteria ook delen van leeruitkomsten laten valideren, een optie die de flexibiliteit van de individuele leerroutes vergroot. Het panel adviseert om de ontwikkeling en het functioneren van de studenten op hun werkplek te betrekken in de beoordeling van de studenten en het werkveld hier een rol in te geven, zowel bij de opleidingspecifieke als generieke modules. In de generieke module Onderzoekend vermogen voeren studenten een praktisch onderzoek uit. Studenten moeten hier een voldoende behalen voor het onderdeel onderzoeksvaardigheden, maar het panel adviseert de opleidingen de weging van deze onderzoeksvaardigheden in de beoordeling te verhogen.

De opleidingen, examinatoren en de examencommissie borgen pro-actief de kwaliteit van de toetsing door te werken vanuit het vierogenprincipe. Bij een aantal studentenwerken uit het afstuderen dat het panel heeft ingezien, is niet vastgelegd dat het vierogenprincipe bij het beoordelen is uitgevoerd. Het panel adviseert de opleidingen gezamenlijk te definiëren wat wordt verstaan onder het uitvoeren van het vierogenprincipe, hier strikt op te sturen en het uitgevoerde proces te archiveren. De examencommissie voert haar wettelijke taken voortvarend uit en voert zelf steekproeven uit ten aanzien van de afgenomen toetsen. De examencommissie werkt onafhankelijk en voelt zich gesteund door het management, waarmee regelmatig overleg is.

Standaard 4: Gerealiseerde leerresultaten

De zeven Master Lerarenopleidingen **voldoen** aan de basiskwaliteit voor deze standaard.

Het panel heeft op basis van afstudeerdossiers en tussenproducten die zij heeft bestudeerd vertrouwen in het Masterniveau van de zeven opleidingen. Het panel ziet een duidelijke dekking van opleidingspecifieke en generieke kennisbases en overige landelijke profielen. De producten getuigen van het gewenste niveau en een goede inhoudelijke kwaliteit. Ze zijn passend bij de vakgebieden van de opleidingen. De bijbehorende beoordelingen zijn grotendeels herkenbaar en navolgbaar. Borging van het afstudeerniveau vindt onder andere plaats in de peerreviews van het

Landelijk Overleg Vak Masters. De uitgevoerde opdrachten en (didactische) onderzoeken zijn relevant voor het werkveld.

Alumni-onderzoeken (2019-2020) tonen aan dat recent afgestudeerde studenten tevreden zijn over hun opleiding qua inhoud en flexibiliteit.

Inhoudsopgave

Samenvatting	3
Inleiding	8
Schets van de deeltijd Master Lerarenopleidingen NHL Stenden	10
Basisgegevens opleidingen	11
Beoordeling NVAO-standaarden	13
Standaard 1 Beoogde leerresultaten	14
Standaard 2 Onderwijsleeromgeving	18
Standaard 3 Toetsing	30
Standaard 4 Gerealiseerde leerresultaten	39
Eindoordeel over de opleidingen	44
Aanbevelingen	45
Bijlagen	46
Bijlage 1 Bezoekprogramma	46
Bijlage 2 Bestudeerde documenten	48
Bijlage 3 Overzichten van advies leerroute per Lerarenopleiding	51

Inleiding

Dit visitatierapport bevat de beoordeling van de bestaande zeven Master Lerarenopleidingen flexibel onderwijs van NHL Stenden Hogeschool. Het visitatiepanel van NQA, dat de beoordeling heeft uitgevoerd, is samengesteld door NQA, in opdracht van NHL Stenden Hogeschool en in overleg met de opleidingen. Voorafgaand aan de visitatie heeft de NVAO het panel goedgekeurd.

Het rapport beschrijft de bevindingen, overwegingen en conclusies van het panel. Ook bevat het enkele aanbevelingen voor de opleidingen. Het rapport is opgesteld conform het *Beoordelingskader accreditatiestelsel hoger onderwijs van de NVAO (2018)*, het *protocol Beoordeling bestaande experimenten leeruitkomsten van de NVAO (2019)* en de *NQA Handleiding Opleidingsvisitaties Hoger Onderwijs 2019 Beperkte Opleidingsbeoordeling*.

Visitatieproces

De zeven Master Lerarenopleidingen vallen onder de Academie vo & mbo. Deze Academie heeft de afgelopen jaren de deeltijdvariant lerarenopleidingen vanuit een visie op flexibilisering doorontwikkeld. Hierdoor delen de opleidingen diverse uitgangspunten en zijn er gemeenschappelijke modules, op basis waarvan een gezamenlijk online visitatiebezoek op 28 april 2021 mogelijk was. Ten behoeve van de onlinevisitatie zijn de opleidingen geclusterd in twee deelclusters: Alfa (Duits, Engels, Fries, Nederlands) en Bèta (Natuurkunde, Wiskunde, Algemene Economie). De gesprekken met docenten en studenten zijn gevoerd in deelclusters, zie Bijlage 1.

Centraal in de beoordeling stond het online bezoek van het panel, bestaande uit deskundige *peers*. Ter voorbereiding op de visitatie is er online vooroverleg geweest. In het vooroverleg zijn de panelleden geïnstrueerd over de werkwijze van NQA en het NVAO-kader en zijn de voorlopige bevindingen besproken, zowel de generieke uitgangspunten en werkwijzen voor de Academie, als de specifieke zaken bij de opleidingen. De generieke documentatie over academiebrede zaken en generieke modules is door alle leden van het visitatiepanel bestudeerd. De opleidings specifieke documentatie is minimaal door één inhoudsdeskundig panellid bestudeerd. Voorafgaand aan het online visitatiebezoek heeft het panel tevens al het materiaal bestudeerd, dan anders ter inzage zou liggen. Tijdens de online bezoekdag heeft het panel gesproken met diverse groepen (zie bijlage 1). De opleidingen hebben slechts enkele afgestudeerden die het volledige flexibele traject gevolgd hebben, hiervan heeft het panel één alumnus uit het flexibele opleidingstraject gesproken. Aan het einde van de bezoekdag is de door het panel verkregen informatie verwerkt tot een compleet beeld en tot een voorlopig oordeel met argumentatie. Tijdens een afsluitende mondelinge terugkoppeling hebben de voorzitter en de leden van het panel de voorlopige eindoordelen en belangrijkste bevindingen meegedeeld aan de opleidingen. De visitatiedag sloot af met het ontwikkelgesprek tussen het panel en vertegenwoordigers van de opleiding.

Ongeveer twee weken voorafgaand aan het bezoek zijn studenten en docenten op de hoogte gesteld van de mogelijkheid om zaken in vertrouwen, buiten het opleidingsmanagement om, voor te leggen aan de visitatiecommissie. Hier heeft niemand gebruik van gemaakt.

Na het visitatiebezoek is een conceptrapportage opgesteld en voorgelegd aan het panel. Met de input van alle panelleden is een tweede concept opgesteld, dat voor hoor- en wederhoor op feitelijke onjuistheden is voorgelegd aan de opleidingen. De panelleden hebben kennisgenomen van de reactie en waar nodig zijn aanpassingen doorgevoerd. Vervolgens is het rapport definitief vastgesteld.

Documentatie

Ten behoeve van de beoordelingen heeft de instelling een zelfevaluatierapport (ZER) en bijlagen ter beschikking gesteld aan het panel. In het ZER staan visies, uitgangspunten en processen beschreven. Ook reflecteren de verschillende opleidingen op de concrete situaties en ontwikkelingen. De ZER en bijlagen zijn gedeeltelijk hogeschoolbreed, gedeeltelijk academiebreed en gedeeltelijk opleidingspecifiek. De documentatie voldoet naar vorm en inhoud aan de eisen van het desbetreffende NVAO-beoordelingskader en aan de eisen van bovengenoemde NQA-handleiding. Met alle (mondeling en schriftelijk) verstrekte informatie kon het panel tot een weloverwogen oordeel per opleiding komen.

Visitatiepanel

Het visitatiepanel van NQA bestond uit:

De heer drs. R.A. Karman (voorzitter, domeindeskundige)

De heer dr. E. van den Berg (domeindeskundige)

De heer drs. J.B. Gronheid (domeindeskundige)

De heer T. Simonse, MEd (domeindeskundige)

Mevrouw dr. J. Sweep (domeindeskundige)

De heer H.H.E. Geboers M.Sc. (studentlid)

Mevrouw drs. Y.E. Leegstra trad op als lead auditor en secretaris van het panel en werd ondersteund door de heer R.H.W. van de Hoef MEd, die als secretaris aanwezig was bij de gesprekken over het Bèta cluster.

Het visitatiepanel verklaart dat de beoordeling van de opleiding in onafhankelijkheid heeft plaatsgevonden.

Utrecht, 16 augustus 2021

Panelvoorzitter

drs. R. A. Karman

Lead auditor

drs. Y. E. Leegstra MBA

Schets van de deeltijd Master Lerarenopleidingen NHL Stenden

NHL Stenden Hogeschool (hierna NHL Stenden) is in 2018 ontstaan door de fusie van de NHL hogeschool (NHL) en Stenden Hogeschool. Een van de ambities van de hogeschool is om door middel van hoogwaardig onderwijs en onderzoek een bijdrage te leveren aan de persoonlijke ontwikkeling van studenten en aan de maatschappelijke vooruitgang van de regio's waarin ze actief is.

NHL Stenden wil een kennisknooppunt zijn en kennisontwikkeling in de regio stimuleren in samenwerking met het werkveld. De behoefte van werkgevers en werknemers aan bij-, om- en opscholing in Noord Nederland is groot en zal naar verwachting van NHL Stenden verder toenemen. Mede om hier op aan te sluiten, hebben de fusiepartners NHL en Stenden in 2015 een subsidieaanvraag ingediend om te kunnen deelnemen aan het Experiment Flexibilisering Leeruitkomsten. Met ingang van het studiejaar 2016 – 2017 is een aantal opleidingen gestart binnen dit Experiment. Inmiddels is het aantal opleidingen dat deelneemt vanuit NHL Stenden aan het experiment gegroeid naar ruim veertig. De ambitie van NHL Stenden ten aanzien van flexibel onderwijs is 'om een toekomstbestendig en gekwalificeerd aanbod te ontwikkelen dat aansluit bij vraag, wensen en behoeften van volwassen professionals en hun werkgevers'. De hogeschool wil gebruik maken van de ervaringen en uitkomsten van het Experiment om het totale onderwijs – deeltijd én voltijd – te vernieuwen.

Academie vo & mbo

De gevisiteerde en beoordeelde opleidingen zijn ondergebracht in de Academie voor vo & mbo. Alle deeltijdopleidingen van de Academie participeren in het Experiment Leeruitkomsten. Onder deze Academie vallen onder andere ook de zestien Tweedegraads Lerarenopleidingen, die zowel in voltijdse als deeltijdse variant worden aangeboden. De Master Lerarenopleidingen worden alleen in deeltijdvariant aangeboden. De opleidingen zijn in september 2018 gestart met het aanbieden van onderwijs in de huidige flexibele vorm. Ten tijde van de visitatie waren er één student M Leraar Engels, één student M Leraar Nederlands, één student van M Leraar Algemene Economie, twee studenten van M Leraar Natuurkunde en twee studenten M Leraar Wiskunde afgestudeerd, van de opleidingen M Leraar Duits en M Leraar Fries waren er nog geen studenten afgestudeerd die volledig het flexibele onderwijs hebben gevolgd. Het onderwijs wordt in Groningen aangeboden.

De Master Lerarenopleidingen zijn in december 2017 bezocht door een visitatiepanel en hebben per 28 juni 2018 een positief accreditatiebesluit ontvangen. Het panel concludeert uit de bestudeerde stukken en de gesprekken met docenten dat er ten aanzien van de hier gedane aanbevelingen adequate stappen zijn gezet in de afgelopen twee studie jaren.

De vier aanbevelingen en overige adviezen uit de voorgaande visitatie zijn meegenomen in de ontwikkelingen van de huidige curricula en toetsing. De aanbeveling rondom het belang van de vaardigheden wendbaarheid, samenwerken en netwerken uit de profilering van de opleidingen, hebben de opleidingen opgepakt door het verder toepassen van (onderdelen van) de methodiek *Lesson Study*, in samenwerking met het recent opgerichte lectoraat Vitale Vakdidactiek. De methodiek wordt vooral toegepast bij vakdidactische leeruitkomsten. Een tweede aanbeveling had betrekking op het verstevigen van de opleidingsverantwoordelijkheid voor de

beroepscomponent. De opleidingen hebben de beroepscomponent versterkt in het vakdidactisch eindwerk per opleiding en in de modules Onderzoekend vermogen en Pedagogiek in de bovenbouw. Het panel vindt dit logische stappen, maar constateert dat zij nog mogelijkheden ziet voor verdere uitwerking van deze aanbeveling. Hierop wordt in het vervolg van dit rapport ingegaan. Een derde aanbeveling had betrekking op de borging van de beroepscomponent door de examencommissie. De examencommissie heeft de afgelopen jaren steekproefsgewijs de kwaliteit van toetsing en beoordeling onderzocht, ook de onderdelen waarin de beroepscomponent is opgenomen. Tot slot is de aanbeveling over het reduceren van het aantal afstudeeronderdelen verwerkt door het ontwikkelen en aanwijzen als afstudeerwerk van de gemeenschappelijke modules Pedagogiek in de bovenbouw en Onderzoekend vermogen, waarnaast er nog twee opleidingspecifieke (vakdidactische en inhoudelijke) eindwerken worden aangewezen door de opleidingen.

Studentenaantallen

Academie vo & mbo (deeltijdopleidingen)	Aantal studenten in flexibel onderwijs (per 1 feb. 2021)
M Leraar Duits	13
M Leraar Engels	35
M Leraar Fries	3
M Leraar Nederlands	32
M Leraar Natuurkunde	20
M Leraar Wiskunde	40
M Leraar Algemene Economie	40

Rapportage

In voorliggend rapport staan de bevindingen van deze visitatie beschreven voor zeven Master Lerarenopleidingen. Het panel is op basis van het bestudeerde materiaal en de digitale bezochtdag tot een weloverwogen oordeel per opleiding gekomen. De zeven opleidingen werken vanuit gelijke uitgangspunten en hanteren een vergelijkbare inrichting van hun onderwijs. Het rapport beschrijft de bevindingen per standaard. Voor de standaarden 2, 3 en 4 is eerst een algemene generieke tekst opgenomen waarbij de bevindingen geïllustreerd zijn aan de hand van voorbeelden van de verschillende opleidingen. Daarna zijn in aparte paragrafen de door het panel geconstateerde opvallende verschillen van de opleidingen per deelcluster ten opzichte van de generieke bevindingen toegelicht.

Basisgegevens opleidingen

Naam opleiding in CROHO	M Leraar Duits
Oriëntatie en niveau	hbo; master
Variant	deeltijd (flexibel)
Graad	Master of Education
Aantal studiepunten	90
Locatie	Groningen
Onderwijstaal	Nederlands
Registratienummer in CROHO	45265

Naam opleiding in CROHO	M Leraar Engels
Oriëntatie en niveau	hbo; master
Variant	deeltijd (flexibel)

Graad	Master of Education
Aantal studiepunten	90
Locatie	Groningen
Onderwijstaal	Nederlands
Registratienummer in CROHO	45262

Naam opleiding in CROHO	M Leraar Fries
Oriëntatie en niveau	hbo; master
Variant	deeltijd (flexibel)
Graad	Master of Education
Aantal studiepunten	90
Locatie	Groningen
Onderwijstaal	Nederlands
Registratienummer in CROHO	45276

Naam opleiding in CROHO	M Leraar Nederlands
Oriëntatie en niveau	hbo; master
Variant	deeltijd (flexibel)
Graad	Master of Education
Aantal studiepunten	90
Locatie	Groningen
Onderwijstaal	Nederlands
Registratienummer in CROHO	45269

Naam opleiding in CROHO	M Leraar Natuurkunde
Oriëntatie en niveau	hbo; master
Variant	deeltijd (flexibel)
Graad	Master of Education
Aantal studiepunten	90
Locatie	Groningen
Onderwijstaal	Nederlands
Registratienummer in CROHO	45272

Naam opleiding in CROHO	M Leraar Wiskunde
Oriëntatie en niveau	hbo; master
Variant	deeltijd (flexibel)
Graad	Master of Education
Aantal studiepunten	90
Locatie	Groningen
Onderwijstaal	Nederlands
Registratienummer in CROHO	45263

Naam opleiding in CROHO	M Leraar Algemene Economie
Oriëntatie en niveau	hbo; master
Variant	deeltijd (flexibel)
Graad	Master of Education
Aantal studiepunten	90
Locatie	Groningen
Onderwijstaal	Nederlands
Registratienummer in CROHO	45275

Beoordeling NVAO-standaarden

Standaard 1 Beoogde leerresultaten

De beoogde leerresultaten passen bij het niveau en de oriëntatie van de opleiding en zijn afgestemd op de verwachtingen van het beroepenveld en het vakgebied en op internationale eisen.

Experiment Leeruitkomsten:

- *De visie van de instelling op flexibilisering is vertaald naar een onderwijskundig concept dat is doorgevoerd in de experimenteervariant;*
- *De leeruitkomsten zijn vertaald naar eenheden van leeruitkomsten van maximaal 30 EC, die gezamenlijk en in samenhang de student in staat stellen de eindkwalificaties te realiseren;*
- *De leeruitkomsten zijn (a) leerwegonafhankelijk, (b) representatief voor de eindkwalificaties van de opleiding, (c) herkenbaar voor het werkveld, (d) specifiek en meetbaar, (e) transparant, (f) samenhangend en (g) duurzaam.*

Conclusie

De zeven Master Lerarenopleidingen **voldoen** aan de basiskwaliteit voor deze standaard. NHL Stenden heeft een helder flexibel onderwijskundig concept ontwikkeld dat uit twee pijlers bestaat: gepersonaliseerd leren en cocreatie. De Master Lerarenopleidingen hebben (onder andere) de ambitie om maatwerk te leveren aan de krimpregio waarvoor zij opleiden. Het flexibele onderwijsconcept waarin studenten met diverse achtergronden hun eigen leerroute kunnen kiezen, sluit hier goed op aan. De zeven Masteropleidingen hebben hun uitgangspunten voor flexibel onderwijs helder opgesteld. Vanuit deze uitgangspunten hebben de Master Lerarenopleidingen de curricula en toetsing van de zeven lerarenopleidingen heringericht. Het herontwikkelde programma is gebaseerd op leeruitkomsten. De basis voor de leeruitkomsten zijn de beoogde leerresultaten op eindniveau. De leerresultaten op eindniveau en daarmee de leeruitkomsten zijn afgeleid van en gekoppeld aan het landelijk beroepsprofiel, de generieke en de opleidingspecifieke kennisbases. De leeruitkomsten zijn samengebracht in eenheden van 15 EC. Uit de heldere en gedegen documentatie van de opleidingen blijkt dat de leeruitkomsten leerwegonafhankelijk, representatief voor de eindkwalificaties, samenhangend en duurzaam zijn. De leeruitkomsten zijn uitgewerkt in indicatoren, die verduidelijken wat er verwacht wordt van studenten. De leeruitkomsten zijn herkenbaar voor het werkveld door de koppeling aan de landelijke profielen en kennisbases en door de inbreng van de ervaring van de docenten die tevens werkzaam zijn als eerstegraads docent. Het flexibel onderwijs en de leeruitkomsten zijn besproken met de Werkveldadviesraad van de Academie vo & mbo.

Onderbouwing

Visie op flexibel onderwijs

Het flexibele onderwijsconcept van NHL Stenden stoelt op twee pijlers: gepersonaliseerd leren (heldere leeruitkomsten, leerwegonafhankelijk toetsen, blended learning en study coaching) en cocreatie (collaborative learning en werkplekleren). De leervraag van de student staat centraal.

Dit onderwijsconcept is voor de Master Lerarenopleidingen mede aanleiding geweest om te participeren in het Experiment. Er zijn drie redenen waarom zij dit flexibel onderwijs en deze toetsing willen aanbieden aan hun studenten (ZER, 2021). Ten eerste omdat de Master Lerarenopleidingen met maatwerk tegemoet willen komen aan de vraag in de krimpregio waarvoor zij opleiden. De kleine vo-scholen worden geconfronteerd met daling van het aantal leerlingen, waardoor er vanuit het werkveld vraag is naar het opleiden van ervaren docenten, met als doel een tweede bevoegdheid. Ten tweede is er landelijk sprake van een tekort aan leerkrachten. Hierdoor is er steeds meer vraag naar flexibele verkorte of versnelde opleidingsroutes waarbij eerdere ervaring gevalideerd kan worden. Tot slot vinden de Master Lerarenopleidingen het belangrijk aan te haken bij actuele ontwikkelingen in het werkveld en hierbij een voorbeeldfunctie te vervullen bijvoorbeeld in zelfsturing. 'Zelfsturing' is een belangrijk thema in het onderwijs. Van de huidige leraar wordt verwacht dat zij hun leerlingen stimuleren zichzelf te sturen in hun leren. Daartoe moeten leraren zelf in staat zijn tot zelfsturing: zichzelf te blijven ontwikkelen en ontwikkelingen in de beroepspraktijk bij te houden.

In januari 2017 hebben de Master Lerarenopleidingen hun plannen binnen het Experiment vastgelegd in het 'Visie- en Faseplan Flexibel Onderwijs Educatieve Vakmasters'. Uitgaande van de hierboven genoemde pijlers hebben de opleidingen volgens het panel hier helder de uitgangspunten voor het flexibele onderwijs geformuleerd. De uitgangspunten betreffen onder andere het werken met leeruitkomsten die gekoppeld zijn aan de kennisbases, de structuur van de modules voor alle Master Lerarenopleidingen en (de omvang van) de leerwegaafhankelijke toetsing. Ondersteuning in de ontwikkeling van het flexibele programma is geboden door het programmateam Flexibel Onderwijs van NHL Stenden, waarvan de grondslagen zijn vastgelegd in de 'Flexgids'. Met ingang van studiejaar 2018 – 2019 zijn de curricula van de opleidingen op de voorgenomen wijze vormgegeven (zie verder Standaard 2).

Uit de documentatie en uit de gesprekken met docenten en studenten is gebleken dat de Master Lerarenopleidingen een heldere en binnen het Experiment Leeruitkomsten passende visie hebben op flexibel onderwijs. Deze visie is vastgelegd in en wordt ondersteund door duidelijke, goed uitgewerkte documentatie voor docenten en studenten. Studenten kunnen bij alle opleidingen een gepersonaliseerd leertraject inrichten. Leeruitkomsten zijn leidend en worden door studenten aangetoond in leerwegaafhankelijke toetsing, waarbij ze een eigen toetsvorm kunnen kiezen (zie verder standaard 3). Cocreatie komt met name naar voren in de modules die opleidingen gemeenschappelijk aan alle studenten aanbieden en in de opdrachten die studenten maken voor en vanuit hun werkplek.

Beoogde leerresultaten

De beoogde leerresultaten van de opleidingen zijn gekoppeld aan het landelijk beroepsprofiel, de bekwaamheidseisen leraar voorbereidend hoger onderwijs en de generieke en vakspecifieke kennisbases. Het landelijk beroepsprofiel 'Beroepsprofiel professionele master eerstegraadsleraar 2016 – 2020 is destijds opgesteld met en gevalideerd door het werkveld. Het beschrijft de rollen van de leraar als "expert in zijn vakgebied", als "vakdidacticus" en als "onderzoekende professional". Ten tijde van het visitatiebezoek was gestart met de herijking van dit landelijk beroepsprofiel, waarbij duidelijk is dat pedagogische bekwaamheid een grotere rol gaat spelen.

De bekwaamheidseisen (2017) voor leraren primair onderwijs, voorgezet onderwijs, beroepsonderwijs en voorbereidend hoger onderwijs zijn in de Onderwijscoöperatie in nauw

overleg met het werkveld tot stand gekomen en vastgelegd bij koninklijk besluit. De bekwaamheidseisen zijn verwoord in vakinhoudelijke, vakdidactische en pedagogische bekwaamheden.

In de generieke kennisbasis voor eerstegraads lerarenopleidingen (2017) hebben de hogescholen die een eerstegraadslerarenopleiding aanbieden, de generieke bekwaamheden op Masterniveau, onder andere ten aanzien van onderzoek, vastgelegd. Voor alle opleidingen is er een vakspecifieke kennisbasis op Masterniveau. De generieke en vakspecifieke kennisbases worden geborgd door peerreviews van het Landelijk Overleg Vak Masters (LOVM), die zijn ondergebracht bij 10voordeleraar. De Master Lerarenopleidingen van NHL Stenden nemen actief deel aan deze peerreviews, onder andere ten aanzien van (generieke) onderzoeksvaardigheden.

De Master Lerarenopleidingen hebben ervoor gekozen om in de formulering van de beoogde leerresultaten nauw aan te sluiten op de hiervoor benoemde documenten. Het panel ziet, onder andere in het 'Opleidingsdocument Master Lerarenopleidingen 2020 – 2021', de bekwaamheden en kennisbases duidelijk en passend terug in de beoogde leerresultaten van de opleidingen. Zij concludeert dat de opleidingen voldoen aan de (inter)nationale eisen die aan Master Lerarenopleidingen worden gesteld.

Vertaling in leeruitkomsten deeltijd

De opleidingen hebben leeruitkomsten opgesteld uitgaande van de beoogde leerresultaten en alle leeruitkomsten zijn geformuleerd op dit eindniveau. De leeruitkomsten zijn ontwikkeld door de docenten van de opleidingen op basis van het ontwerp Flexibel Onderwijs zoals vastgelegd in de 'Flexgids'. De examencommissie was hier pro-actief bij betrokken. Bij het opstellen van leeruitkomsten is gebruik gemaakt van de Tuningmethodiek met als definitie van een leeruitkomst: "een meetbaar resultaat van een leerervaring die ons in staat stelt om vast te stellen in welke mate of op welk niveau of volgens welke standaard een competentie gerealiseerd is". De leeruitkomsten van de Master Lerarenopleidingen zijn leerwegonafhankelijk. Een student kan een leeruitkomst aantonen terwijl het leren eerder of elders heeft plaatsgevonden. De leeruitkomsten zijn allemaal op eindniveau, waardoor ze in een eigen volgorde aangetoond kunnen worden. De leeruitkomsten omvatten 5 EC of worden gebundeld tot eenheden van leeruitkomsten die 15 EC omvatten en die als een module worden aangeboden, waarbij een student desgewenst onderwijs kan volgen (zie verder standaard 2).

Het panel concludeert dat de leeruitkomsten zijn afgeleid van de leerresultaten op eindniveau. De opleidingen hebben per leeruitkomst in het zogenaamde 'leeruitkomsten-moduleboekje' ('Onderwijsbeschrijvingen 2020 – 2021') vastgelegd wat de koppeling is met 1) de (domeinen van) de relevante kennisbasis, 2) de wettelijke bekwaamheidseisen en 3) de generieke, professionele bekwaamheidseisen. Het panel vindt dit een zorgvuldige procedure.

Kwaliteit Leeruitkomsten lerarenopleidingen

De leeruitkomsten voldoen volgens het panel aan de in het Experiment Leeruitkomsten gestelde eisen. De bestudeerde leeruitkomsten zijn leerwegonafhankelijk, er worden geen verplicht te hanteren methodieken of kenniselementen in genoemd. Dit maakt de leeruitkomsten ook duurzaam, te meer omdat ze gekoppeld zijn aan kennisbases en bekwaamheden die voor langere tijd landelijk zijn vastgesteld. Tezamen dekken de leeruitkomsten samenhangend deze kennisbases en bekwaamheden af. Hiernaast stelt het panel dat de leeruitkomsten van de vakdidactische onderdelen en generieke modules aan kracht kunnen winnen door het

Masterniveau hierin verder te verduidelijken en verder te expliciteren. De opleidingen geven aan dat zij aan de hand van docent- en studentevaluaties en in de samenwerking binnen het LOVM blijven werken aan het doorontwikkelen van leeruitkomsten, hetgeen het panel een logische werkwijze vindt. Door publicatie in onder andere de 'Onderwijsbeschrijvingen', de Onderwijs- en Examen Reglementen en Blackboard, zijn de leeruitkomsten voor alle betrokkenen transparant.

Betrokkenheid werkveld

Het panel vindt de betrokkenheid van het werkveld bij het ontwikkelen van leeruitkomsten toereikend. De docenten van de opleidingen werken naast hun aanstelling bij de Lerarenopleidingen over het algemeen tevens als eerstegraadsdocent in het voortgezet onderwijs of een ander eerstegraadslesgebied. Zij hebben hun ervaring en kennis hieruit ingebracht bij de ontwikkeling van leeruitkomsten. De landelijke profielen en kennisbases zijn uitgebreid gevalideerd met en door het werkveld. De Academie vo & mbo, waar de opleidingen deel van uit maken, heeft een veldadviesraad (Var). De Var is betrokken geweest bij het opzetten en inrichten van het flexibele onderwijs van de Academie. De Academie is, mede in het kader van het recente Bestuursakkoord, betrokken in de Noordelijke Educatieve Alliantie. Hierin wordt met de Rijksuniversiteit Groningen, de Hanze Hogeschool en opleidingscholen in het kader van Samen Opleiden uit de regio gewerkt aan professionalisering van (aankomende) leraren. Het panel vindt dit een mooie samenwerking voor de relatief kleine opleidingsteams van de Lerarenopleidingen.

Standaard 2 Onderwijsleeromgeving

Het programma, de onderwijsleeromgeving en de kwaliteit van het docententeam maken het voor de instromende studenten mogelijk de beoogde leerresultaten te realiseren.

Experiment Leeruitkomsten:

De leersituatie en –omgeving zijn passend bij de beoogde leeruitkomsten en bij de behoeften en omstandigheden van (een groep) studenten. De opleiding kan verantwoorden dat de leeractiviteiten en de begeleiding van studenten adequaat zijn om de leeruitkomsten te behalen.

De opleiding laat zien hoe zij rekening houdt met verschillen tussen (groepen) studenten in kennis, ervaring, tijd, loopbaandoelen en omstandigheden.

Docenten (instructeurs, begeleiders e.d.) zijn aantoonbaar competent om studenten te begeleiden, bijvoorbeeld bij de keuze voor en vormgeving van leeractiviteiten.

De student voldoet aan de wettelijke instroomeisen. Uit een intake assessment kan blijken dat de student de opleiding versneld kan doorlopen. Onvolledige opleidingen bepalen op grond van toelatingsonderzoek of de student toelaatbaar is en voor welk traject de student in aanmerking komt.

De opleiding en de student maken vooraf expliciete, inhoudelijke afspraken over de invulling van het individuele opleidingstraject per eenheid van leeruitkomsten en de begeleiding daarvan door de docent. Daarmee is inzichtelijk hoe de student in staat is de leeruitkomsten te realiseren. Als een praktijkorganisatie betrokken is leggen opleiding, student en praktijkorganisatie de afspraken vast in een overeenkomst. Een tripartite overeenkomst is verplicht voor duale opleidingen en wenselijk voor deeltijdse opleidingen. Hierin komen onder meer aan de orde: de beschrijving van de inhoud van de leeractiviteiten binnen de eenheid, de aard en frequentie van de begeleiding en de wijze van toetsing en, indien van toepassing, afspraken tussen de opleiding en de praktijkorganisatie over bijscholing van praktijkbegeleiders. De student is mede-eigenaar van het leerproces en daarmee van de invulling van de overeenkomst en afspraken.

Conclusie

De zeven Master Lerarenopleidingen **voldoen** aan de basiskwaliteit voor deze standaard. Aanstaaende studenten worden al voor hun inschrijving gewezen op mogelijkheden die het flexibele programma biedt ten aanzien van een persoonlijke studieroute en validering van eerdere leer- en werkervaring. Na de start van de studie worden zij hierin adequaat begeleid door een kerndocent, die studiecoach van de studenten is. Studenten mogen hun eigen leerroute kiezen ten aanzien van de volgorde van de leeruitkomsten en modules. Zij mogen ook meerdere onderdelen tegelijkertijd volgen. Studenten maken hier nog beperkt gebruik van, regelmatige aandacht voor de flexibele mogelijkheden die er zijn, blijft nodig. De opleidingen besteden integraal of in een separate module aandacht aan vakdidactiek. Alle studenten van de Master Lerarenopleidingen werken samen in de generieke onderdelen Pedagogiek in de bovenbouw en

Onderzoekend vermogen. De school en de werkplek van de studenten dienen volgens het panel een grotere rol te krijgen in deze modules. Daarnaast adviseert het panel scherper toe te zien op het gebruik van en het verwijzen naar internationale, wetenschappelijke (vakdidactische) literatuur door docenten en studenten.

De studenten worden begeleid in kleine groepen, waarin ze ervaringen en opgedane kennis vanuit de werkplek op scholen inbrengen. In de huidige opzet hoeven de studenten niet direct in het eerstegraadsgebied les te geven, hetgeen volgens het panel wel verstandig is aangezien alle leeruitkomsten op het beoogde eindniveau zijn geformuleerd. Door de coronamaatregelen zijn alle lessen tijdelijk online gegeven, wat een boost heeft gegeven aan het online faciliteren van plaats- en tijdsafhankelijk leren. Studenten zijn vol lof over het docententeam en de begeleiding die zij ontvangen, zowel in de online- als fysieke lesomgeving. Het docententeam is klein in omvang. De docenten werken veelal tevens in een andere eerstegraads onderwijspraktijk en de tweedegraadslerarenopleidingen van NHL Stenden. Een aantal docenten is betrokken bij de lectoraten van de Academie vo & mbo. Docenten worden adequaat ondersteund met professionaliseringsactiviteiten.

Onderbouwing

Instroom en intake

De Master Lerarenopleidingen hebben in totaal ten tijde van de visitatie ongeveer 225 studenten. Studenten kunnen sinds studiejaar 2018 – 2019 in september en februari starten met de opleidingen. Studenten die niet voldoen aan de wettelijke instroomeisen, zoals studenten met een universitaire bachelor of master in een vergelijkbaar vakgebied met onderwijservaring, kunnen worden toegelaten met een speciale procedure. Deze aanstaande studenten stellen een dossier met informatie over hun vooropleiding en werkervaring op, dat na een eerste beoordeling door een kerndocent formeel beoordeeld wordt door de examencommissie.

De instroom is door de opleidingen ingedeeld in persona's (ZER, 2021):

- Studenten die vanuit de tweedegraadslerarenopleidingen in hetzelfde vakgebied instromen met weinig onderwijservaring;
- Studenten die die vanuit de tweedegraadslerarenopleidingen in hetzelfde vakgebied instromen met veel onderwijservaring;
- Studenten met een universitaire opleiding in het vakgebied met enige onderwijservaring.

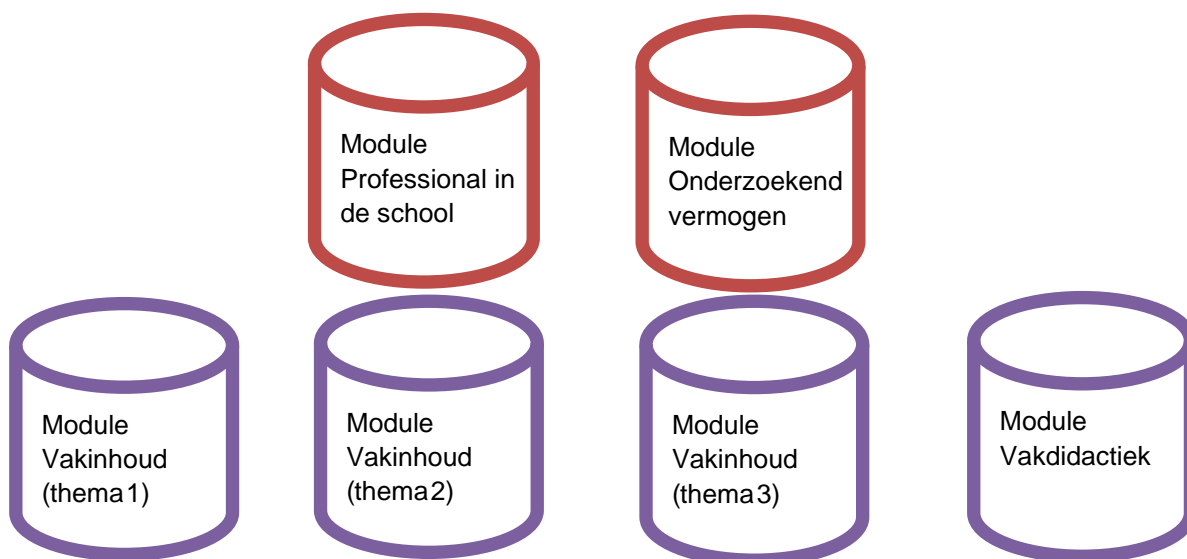
De meerderheid van de studenten komt momenteel uit de eerste twee groepen.

Het panel looft de uitgebreide intakeprocedure die de Master Lerarenopleidingen met de studenten uitvoeren. Al 'voor de poort' voeren de opleidingen oriëntatiegesprekken (individueel of groepsgewijs) met aanstaande studenten over de mogelijkheden die het flexibele programma biedt. De aanstaande studenten krijgen hierdoor een goed beeld van de opleiding en wat er onder andere op het gebied van validatie mogelijk is. Zij kunnen desgewenst een validering voorbereiden door relevante stukken van eerdere werk- en leerervaring te bundelen en direct na de start van het opleidingstraject de valideringsprocedure opstarten met een kerndocent. Met elke student wordt een onderwijsvereenkomst afgesloten, waarin wordt vastgelegd op welke volgorde aan welke modules of leeruitkomsten gewerkt gaat worden en welke begeleiding de student daarin wil.

Flexibel onderwijs

Opzet

In het kader van het Experiment Leeruitkomsten hebben alle zeven Master Lerarenopleidingen eenzelfde structuur van het curriculum ingevoerd, zie afbeelding 1.

Afbeelding 1, curriculumopbouw opleidingen (ZER, 2021)

Alle modules vertegenwoordigen 15 EC en omvatten maximaal drie leeruitkomsten. Binnen de generieke modules Professional in de school en Onderzoekend vermogen wordt invulling gegeven aan collaborative learning. Deze generieke modules worden door alle studenten van de zeven opleidingen gezamenlijk uitgevoerd en zijn voor alle opleidingen aangewezen als eindwerken.

De opleidingen besteden in het vakspecifieke deel minimaal 15 EC aan vakdidactiek. De talenopleidingen Duits, Engels en Fries hebben ervoor gekozen om vakdidactiek in de leeruitkomsten te integreren met vakinhoud. De opleidingen Algemene Economie, Natuurkunde, Nederlands en Wiskunde bieden vakdidactiek aan in separate leeruitkomsten. Zie afbeelding 2 voor voorbeelden van de in de standaardleerroute aangeboden onderdelen, in bijlage 3 is een overzicht van alle curricula opgenomen. Maar ook bij deze opleidingen is er aandacht voor vakdidactiek in de vakinhoudelijke modules met voorbeelden etc.

Eerste jaar	EC	Tweede jaar	EC	Derde jaar	EC
Cultural Affairs	5	Discourse Analysis	5	History of Culture	5
Poetry	5	Drama	5	Literature@school	5
Reading Revisited	5	Englises	5	Professional in de school: Pedagogiek in de bovenbouw	5
Applied Linguistics	5	Novel B	5	Onderzoekend vermogen	15
Novel A	5	Writing	5		
Professional in de school (keuze 1)	5	Professional in de school (keuze 2)	5		

Eerste jaar	EC	Tweede jaar	EC	Derde jaar	EC
Mechanica	15	Elektriciteit en magnetisme	15	Vakdidactiek	
Capita Selecta		Capita Selecta		Professional in de school: Pedagogiek in de bovenbouw	
Vakdidactiek				Onderzoekend vermogen	15
Professional in de school (Keuze 1)		Professional in de school (Keuze 2)			

Afbeelding 2, standaard leerroute curriculum Master Lerarenopleiding Engels en Natuurkunde

Studenten mogen hun eigen leerroute uitstippelen binnen het aanbod van leeruitkomsten en modules. Het is mogelijk meerdere leeruitkomsten of modules tegelijkertijd te volgen. Indien studenten eerdere relevante werk- of leerervaringen hebben, kunnen zij leeruitkomsten en delen van leeruitkomsten laten valideren, zie hiervoor verder standaard 3. Leeruitkomsten, die onderdeel uitmaken van als eindwerk aangemerkte modules, kunnen niet worden gevalideerd. Ten tijde van de visitatie maakten studenten nog maar zeer beperkt gebruik van de mogelijkheid tot het inrichten van een eigen leerroute. Studenten hechten aan het volgen van de opleiding met een vaste klas en willen bij voorkeur lessen bijwonen. Met valideren van (delen van leeruitkomsten) doen de opleidingen steeds meer ervaring op. Het panel moedigt de Master Lerarenopleidingen aan studenten duidelijk voor te blijven lichten over mogelijkheden die er zijn om een flexibele route te volgen en eerdere kennis en ervaring te laten valideren. Binnen de studentenbegeleiding kan hier steeds weer regulier aandacht aan besteed worden. Het panel verwacht dat door blijvende en nadrukkelijke aandacht voor de flexibele mogelijkheden het enthousiasme, dat het panel constateert bij de docenten, over wordt gebracht op de studenten.

Generieke module Professional in de school

De module Professional in de school bestaat uit de leeruitkomst Pedagogiek in de bovenbouw en uit de keuzeonderdelen. Studenten kiezen twee keuzeonderdelen en kunnen kiezen uit onder andere de leeruitkomsten Differentiëren, Online arrangeren en Vakverdieping. Veel studenten

kiezen voor Online arrangeren, waar ze voor hun vakgebied een didactisch onderbouwd arrangement maken met digitale leermaterialen en leermiddelen. Een ander voorbeeld van keuzeonderwijs is Wiskunde D. Wiskunde D is een zeer verdiepende optie voor havo- en vwo-leerlingen en wordt op veel scholen niet aangeboden vanwege te kleine klasjes. Daarom is er een online-versie gemaakt en NHL fungeert als steunpunt en levert tutores die leerlingen online kunnen helpen. Master studenten Wiskunde kunnen in het keuzeonderwijs meedoen als tutor. Het panel vindt dit een mooi initiatief dat goed past bij de kleine scholen in het Noorden en tegelijk studenten voorbereid op het zelf geven van dit nieuwe en moderne vak Wiskunde D.

Het panel vindt het een goede zaak dat ook de Masterstudenten een keuzemogelijkheid hebben en de opleidingen komen hiermee tegemoet aan het rapport van de onderwijsinspectie over de behoefte aan differentiatie in de Masters. De module Online arrangeren kan gedurende het gehele schooljaar gevolgd en afgerond worden. Het voornemen is dit binnenkort mogelijk te maken voor alle keuzemodules. Het lesaanbod is dan net als bij Online arrangeren (grotendeels) digitaal aanwezig en studenten kunnen de modules online en in hun eigen tempo afronden. Het panel vindt dit een goed bij het flexibele onderwijs passend voornemen. Studenten kunnen de keuzevakken dan, net als met Online arrangeren nu, tegelijkertijd met alle andere modules volgen, of juist later, waardoor de mogelijkheden voor studenten om te versnellen of te vertragen toenemen.

De leeruitkomst Pedagogiek in de bovenbouw is een verdieping op de pedagogische bekwaamheden die in de tweedegraadslerarenopleidingen worden aangeboden. De voorkennis van pedagogiek van de studenten is verschillend: bijvoorbeeld studenten die doorstromen vanuit de tweedegraadslerarenopleidingen hebben al Pedagogiek op Bachelorniveau gehad en bijvoorbeeld zij-instromers met een vakinhoudelijk universitair diploma veel minder. In de module is het uitgangspunt dat elke student op een eigen niveau een individueel vastgesteld ontwikkeltraject afrond. Het panel vindt de expliciete aandacht voor pedagogiek, waarin de student de eigen visie en (pedagogische) professionaliteit in het eerstegraads gebied laat zien, in een Master Lerarenopleiding een goede ontwikkeling, maar wil ten aanzien van de module een aantal aanbevelingen mee geven. Ten eerste beveelt het panel aan het verschil tussen pedagogiek in de onderbouw en de bovenbouw nader te duiden: wat verwacht de opleiding van een eerstegraadsleraar en hoe borgt de opleiding hierin het masterniveau. Maak het verschil met pedagogiek voor het tweedegraadsgebied, in de bacheloropleiding, duidelijk, waarbij het panel zich realiseert dat dit niet eenvoudig is. Het Masterniveau zou volgens het panel onder andere kunnen blijken uit kwaliteitseisen aan de literatuur die gebruikt wordt.

Generieke module Onderzoekend vermogen

In de module Onderzoekend vermogen voeren de studenten een didactisch ontwerponderzoek uit dat is gericht op het ontwerpen van een onderbouwde (prototypische) interventie ten aanzien van een probleem of ambitie in het schoolvak op de school van de student in het eerstegraadsgebied (ZER, 2021). Dit is voor alle opleidingen een eindwerk, waarin studenten hun onderzoekend vermogen op eindniveau aantonen. Ze leveren een onderzoeksrapportage, een presentatie en een reflectie op hun onderzoekend vermogen en professionele identiteit op. Deze module is ontwikkeld in samenwerking met het lectoraat Vitale Vakdidactiek. De lector en associate lector zijn nog steeds actief betrokken bij de module: zij verzorgen colleges, zijn beoordelaar van studenten en leiden de kallibratiesessies tussen examinatoren van de module. In de huidige opzet ligt de nadruk van het onderzoek op relevantie voor de praktijk, en minder op

methodologisch verantwoord onderzoek. Het panel waardeert de opzet en methodiek van de module en de praktijkgerichtheid. Wel moedigt zij de Master Lerarenopleidingen aan in deze module de school waar de studenten werken en hun werkplek aldaar verder te betrekken in de opzet en implementatie van het onderzoek. Nu moeten studenten (prototypes van) het ontwerp voorleggen aan collega's en/of experts. Het panel kan zich voorstellen dat dit uitgebouwd wordt naar (gedeeltelijke) implementatie en een formele, verplichte (formatieve) beoordeling van het ontwerp door de stakeholders op de school van de student.

Vakdidactiek

Elke opleiding geeft een eigen invulling aan de vakdidactische bekwaamheid. Het panel stelt uit de bestudeerde stukken en de gesprekken met docenten en studenten vast dat vakdidactiek is verankerd in de programma's van de Master Lerarenopleidingen. De methodiek *Lesson Study*, die hierbij geheel of in delen ingezet wordt, vindt het panel een methodiek die in lijn is met de in de voorgaande visitatie gegeven aanbeveling om studenten te laten samenwerken en netwerken op de Hogeschool en hun werkplek. Naar aanleiding van de studentwerken die het panel heeft ingezien, doet zij de aanbeveling om bij alle modules scherpere en vakspecifieke eisen te stellen aan de wetenschappelijke vakdidactische literatuur die studenten gebruiken.

Leeromgeving

Collaborative learning

Het panel concludeert dat samenwerken een goed en integraal onderdeel van de Master Lerarenopleidingen is. Studenten werken en reflecteren samen aan het opbouwen van kennis en vaardigheden in kleine klassen. Vooral bij de vakdidactische leeruitkomsten werken ze samen. Een mooi voorbeeld hiervan is het gedragseconomisch vakdidactische ontwerponderzoek dat studenten uitvoeren bij de Lerarenopleiding Algemene Economie. Studenten nemen verder bij alle opleidingen voorbeelden en vraagstukken mee vanuit hun werkplek, die ze tijdens de lessen samen bespreken. Tijdens de gesprekken hebben studenten het panel voorbeelden gegeven van hoe ze met elkaar en 'op' elkaar oefenen. Opleidingsoverstijgend werken studenten samen in de generieke modules. Bij de module Onderzoekend vermogen mogen studenten samen aan een ontwerp werken, waarbij ze in een logboek bijhouden wat hun individuele bijdrage is. De reflectie op het onderzoek en de presentatie er van is altijd individueel. Het panel vindt dit een goede opzet en adviseert het gebruik van een dergelijk logboek bij alle opdrachten die studenten gezamenlijk uitvoeren.

Cocreatie: werkplekleren

Studenten werken aan de leeruitkomsten met ervaringen uit en opdrachten op hun werkplek. In de modules die in de standaardroute tot het eerste en het tweede jaar behoren, kunnen studenten nog de opdrachten uitvoeren buiten het eerstegraadslesgebied. Voor de generieke modules is een werk- of stageplek in de bovenbouw van de havo of het vwo een vereiste. Het panel ziet voor de Master Lerarenopleidingen kansen om het werkplekleren en de betrokkenheid van de scholen van de studenten uit te breiden. Omdat alle leeruitkomsten die aangetoond moeten worden in feite op het eindniveau van de beoogde leeruitkomsten zijn geformuleerd, adviseert het panel om studenten eerder (wellicht vanaf het tweede jaar) te verplichten deels werkzaam te zijn in het eerstegraadsgebied. Dan kan ook via een stageplaats. De opdrachten en oefeningen die de studenten in de praktijk uitvoeren, worden dan op het juiste niveau uitgewerkt. Het panel adviseert de scholen waar de studenten werken actief te betrekken bij het opleiden van

de studenten en hier selectief bij te zijn: stel eisen aan de scholen en de begeleiding die studenten op de werkplek krijgen.

Online leren

Doordat alle Master Lerarenopleidingen door de maatregelen in verband met de Covid-19-epidemie gedwongen waren online les te gaan geven aan haar studenten, heeft het online aanbod van de opleidingen een vlucht genomen. Studenten vertelden het panel dat alle lessen direct omgezet waren naar onlinebijeenkomsten. Zij hebben bij alle opleidingen grote waardering hiervoor. Zij stelden het op prijs dat er meer onderwijsmateriaal online beschikbaar is gekomen. De voorbereiding van studenten voorafgaand aan de lessen heeft hiermee een grotere rol gekregen en tijdens de lessen was er meer ruimte voor verdieping. Zeker omdat studenten uit het gehele land komen, adviseert het panel de opleidingen om de nu opgedane ervaring vast te houden en de online studieomgeving in Blackboard uit te bouwen tot een daadwerkelijk zelfstandige leeromgeving. Het onderwijs zal hierdoor winnen aan plaats- en tijdonafhankelijkheid omdat studenten zich dan zonder het volgen van fysieke lessen ook goed kunnen voorbereiden op het aantonen van de leeruitkomsten.

Studentbegeleiding

De Master Lerarenopleidingen bieden lessen in (kleine) klassen aan, waar actief gewerkt wordt aan vaardigheden en kennis. Voor de kleinste opleidingen worden fysieke lessen om de twee jaar aangeboden waarbij de eerste- en tweedejaars samen in een klas zitten. De studenten worden vanaf de inschrijving begeleid door een kerndocent van de opleiding, die hun studiecoach is. Elke opleiding biedt begeleidende lessen aan, die de studenten niet verplicht zijn te volgen. Doordat de opleidingen klein zijn, ervaren de studenten de opleidingen als persoonlijk. Uit de gesprekken met de studenten heeft het panel vastgesteld dat de begeleiding van de studenten uitgebreid is. Doordat zowel studenten als docenten veelal werkzaam zijn in het beroepenveld, is er sprake van bijna collegiale begeleiding. Studenten zijn vol lof over hun docenten. Zij benoemen de ondersteuning, onder andere in de vorm van uitgebreide feedback en feedforward op hun producten als zeer positief. Studenten voelen zich deel van een professionele leergemeenschap.

Docenten

De docenten van de Master Lerarenopleidingen hebben over het algemeen een kleine aanstelling bij de opleidingen en zijn daarnaast werkzaam in een andere relevante (praktijk)omgeving: bijvoorbeeld het voortgezet onderwijs, bij de tweedegraadslerarenopleidingen van NHL Stenden, bij universitaire (leraren)opleidingen van de Rijksuniversiteit Groningen of op onderzoeksgebied. Door een duidelijke structuur in werkzaamheden en onder andere de wijze van aanbieden van onderwijs in duo's weet het kleine team de opleidingen volgens het panel gedegen aan te bieden. De docenten zijn actief in het LOVM waarin zij samenwerken met vakcollega's van andere hogescholen. Het panel vindt de samenwerking en kennisdeling in het LOVM belangrijk voor de relatief kleine opleidingsteams en moedigt de opleidingen aan hier actief mee door te gaan en waar mogelijk te intensifiëren.

Er zijn 32 docenten en 3 ondersteuners werkzaam bij de Master Lerarenopleidingen, die tezamen een aanstelling van 8,35 fte en 1,1 fte hebben. Alle docenten hebben een relevante mastergraad en tien van hen zijn gepromoveerd of zijn bezig met dit traject. Twee docenten zijn betrokken bij de kenniskring Vitale Educatie en diverse docenten werken tevens bij een universitaire opleiding

waar ze betrokken zijn bij het begeleiden en beoordelen van onderzoek. 27 docenten hebben een BKE-certificering en vier docenten een SKE-certificering.

Het panel heeft mogen kennismaken met een team van betrokken, inhoudelijk sterk onderlegde en enthousiaste docenten. Zij stralen warmte en trots over en naar hun studenten uit. De docenten zijn volgens het panel adequaat begeleid in de transitie naar flexibel onderwijs door hogeschoolbrede bijeenkomsten, maatwerkprogramma's en e-learning modules. De docenten die ook bij de tweedegraadslerarenopleidingen werken, hebben de diverse bijeenkomsten van deze opleidingen in Leeuwarden over flexibel onderwijs bijgewoond en deze kennis overgedragen in de opleidingsteams. Verder hebben de onderwijsteams het afgelopen jaar professionaliseringsbijeenkomsten over onder andere digitale didactiek bijgewoond.

Het panel concludeert uit de gesprekken met de docenten dat flexibilisering ook voor de docenten een leertraject is, waarbij het ontbreken van vaste leerlijnen en het vraaggestuurd begeleiden van studenten relatief nieuw is. Het concept van flexibel onderwijs is nog niet volledig uitontwikkeld, maar het panel heeft het vertrouwen dat het open en positieve klimaat dat zij heeft ervaren, een goede basis is voor de beoogde cultuurverandering.

Kwaliteitszorg

De Master Lerarenopleidingen hebben hun kwaliteitsbeleid vastgelegd in het uitgebreide 'Kwaliteitsbeleid Master Lerarenopleidingen 2020'. Het panel ziet dat er sprake is van een doordachte kwaliteitscyclus waarin modules en leeruitkomsten worden geëvalueerd en er panelgesprekken zijn. Hiernaast spelen de zogenaamde peerreviews van de vakspecifieke en generieke kennisbases een belangrijke rol.

Opleidingen individueel

Het panel heeft kwalitatief goede teams ontmoet, waarbij samenwerken centraal staat. De docenten werken vaak als duo's. De studenten waren vol lof over de kennis van hun opleiders en de begeleiding die zij ontvangen. Zij benoemen de sfeer als persoonlijk en betrokken. Tijdens de coronatijd hebben de opleidingen direct al het onderwijs en de begeleiding online voortgezet en zijn er diverse nieuwe werkvormen ingezet. Deze werkvormen zijn door studenten vaak zelf ook direct weer ingezet op hun werkplek, een compliment voor de opleidingen volgens het panel.

Master Leraar Duits

De opleiding Duits heeft ervoor gekozen vakinhoud en vakdidactiek (en het onderwijs in de doeltaal) gedurende de opleiding te combineren. In bijlage 3 is een overzicht opgenomen van het curriculum in de standaardroute. De opleiding kent een holistische, praktijkgerichte aanpak. Omdat de opleiding een beperkte instroom kent, is sprake van een carouselrooster waarbij het (niet verplichte) onderwijs eenmaal in de twee jaar wordt aangeboden aan studenten. De studenten kunnen wel in ieder jaar tweemaal gebruik van een toetskans en bij de voorbereiding gebruik maken van onlinemateriaal. Het panel constateert dat de opleiding de methodiek *Lesson Study* adequaat heeft opgenomen in het curriculum.

De opleiding is voornemens de digitale leeromgeving te versterken. Niet alleen als ondersteuning voor flexibele studieroutes maar ook als ondersteuning voor differentiatie in de groep, waarbij iedereen bijvoorbeeld de kennisclips op eigen niveau volgt, en om op een innovatieve wijze les te geven. Deze twee uitgangspunten zullen studenten ook steeds meer moeten gaan toepassen in het beroepenveld.

De opleiding heeft de afgelopen jaren intensief ingezet op het versterken en verkrijgen van internationale contacten. Zij werkt samen met bv. de Universiteit Oldenburg, diverse Duitse scholen, het Goethe Instituut en in de toekomst met de University of Graz. Een docent is bezig met promotieonderzoek en is tevens werkzaam bij een universiteit in Duitsland. Het panel prijst het onderdeel '*Begegnungsseminar*', waar de internationale samenwerking goed naar voren komt.

Master Leraar Engels

De opleiding Engels is een relatief grote opleiding. Vakinhoud en vakdidactiek worden geïntegreerd aangeboden, waarbij de taalvaardigheidsvakken een tweeledig doel hebben: het verhogen van de eigen taalvaardigheid en het maken van de vertaalslag naar didactiek en pedagogiek voor de eigen (bovenbouw)praktijk. Het programma ligt niet volgordelijk vast en er zijn dit studiejaar voor het eerst daadwerkelijk ook studenten in februari ingestroomd. Studenten stromen in met het benodigde C2-taalniveau. In de leeruitkomst *Reading Revisited* werken studenten met de methodiek *Lesson Study*. In de leeruitkomst *Writing* maken studenten ook een probleemanalyse, hetgeen door studenten als zwaar wordt ervaren. In bijlage drie is het curriculum opgenomen.

De docenten werken vanuit 'duo teaching' waarbij alle vakken door twee collega's ontworpen, ontwikkeld, gegeven en beoordeeld worden. De opleiding Engels heeft de coronacrisis aangegrepen om grote stappen te maken in de digitale didactiek. De ervaring met kennisclips, die er al was, is uitgebreid met bijvoorbeeld podcasts, introductiefilmpjes en opgenomen onlinesessies. De opleiding heeft de ambitie om de digitale leeromgeving verder te blijven versterken als aanvulling op de fysieke leeromgeving. Daarnaast wil de opleiding samenhang creëren tussen studenten van verschillende cohorten, bijvoorbeeld door studenten uitkomsten van onderzoeken in andere modules aan medestudenten te laten presenteren. Het panel vindt dit een mooi voornemen.

Het docententeam is breed samengesteld met praktijk- en academisch georiënteerde professionals. De docenten nemen deel aan diverse internationale conferenties en docenten werken tevens in andere internationale opleidingsomgevingen. De studenten voelen zich in hun professionaliteit gewaardeerd.

Master Leraar Nederlands

De opleiding Nederlands heeft op basis van de vier domeinen van de vakspecifieke kennisbases (vakdidactiek, taalbeheersing, taalkunde en letterkunde) vier modules met dezelfde naam met steeds drie leeruitkomsten ontwikkeld. Bij taalbeheersing, taalkunde en letterkunde wordt steeds ook aandacht geschonken aan vakdidactiek: er wordt gekeken hoe studenten hun kennis zelf gaan onderwijzen. Binnen de modules vakdidactiek wordt gebruik gemaakt van een deel van de methodiek *Lesson Study*. Omdat leeruitkomsten in perioden van acht weken onafhankelijk van elkaar worden aangeboden, is het niet goed mogelijk de hele cyclus van *Lesson Study* te doorlopen. Studenten voeren een probleemanalyse uit in hun werkomgeving en zoeken daarvoor oplossingen in wetenschappelijk onderzoek. Het panel heeft begrip voor deze insteek.

Kennis wordt zo veel mogelijk online aangeboden met als uitgangspunt *Flipping the classroom*. Verder wordt er gewerkt met vakinhoudelijke leeskringen, waarin literatuur besproken wordt.

Tijdens de bijeenkomsten met studenten is er veel aandacht voor de combinatie van vakinhoud en vakdidactiek waarbij samenwerkend leren het uitgangspunt is: studenten bespreken hun ervaringen en leren zo van elkaar. Hierdoor is aanwezigheid van studenten wel de basis van de begeleiding. De opleiding zoekt naar oplossingen voor studenten die een eigen leerroute volgen, hetgeen het panel aanmoedigt.

De opleiding is kleinschalig en kenmerkt zich door korte lijnen tussen docenten onderling maar ook met en tussen de studenten.

Master Leraar Fries

De opleiding tot leraar Fries is de enige in het land. Binnen de Rijksuniversiteit Groningen (RUG) zijn er een (educatieve) bachelor en master Fries, waarmee contact is. De opleiding heeft niet ieder jaar instroom, ten tijde van de visitatie waren er vier studenten. De opleiding werkt vanuit een carouselrooster waarin onderwijs eenmaal in de twee jaar wordt aangeboden, waarbij bijvoorbeeld de eerste- en de tweedejaars student nu gezamenlijk begeleid worden en les krijgen. In het gesprek heeft de eerstejaarsstudent aangegeven dat de begeleiding en het onderwijs op deze wijze goed verlopen. In de opleiding is vakinhoud en vakdidactiek gecombineerd. Er worden vier geïntegreerde modules aangeboden (zie bijlage drie) gebaseerd op de domeinen van de vakspecifieke kennisbasis. De domeinen vakdidactiek en wetenschappelijke grondslagen zijn verweven in de modules. De opleiding geeft veel aandacht aan meertaligheid en talensensibilisering waarover studenten onder andere frisisstisch, nationaal en internationaal onderzoek bestuderen. Een docent is betrokken bij het lectoraat Meertaligheid en Geletterdheid. Het panel heeft waardering voor deze opzet en adviseert de andere talenopleidingen ook aansluiting te zoeken bij dit lectoraat.

De opleiding is voornemens om elk jaar met een expert een leerlijn te analyseren binnen de peerreviewsystematiek, wat het panel een goed voorbeeld vindt van hoe het LOVM ingezet kan worden voor ondersteuning en professionalisering van een klein team. Daarnaast wil de opleiding inspelen op benodigde bijscholing van leraren Fries met flexibel in te richten onderwijs. En tot slot gaat de opleiding samenwerken met de RUG bij hun ontwikkeling van een master Frisistiek.

Master Leraar Algemene Economie

De opleiding biedt studenten maatwerk binnen een gestructureerd, modulair opgebouwd onderwijsprogramma. Een deel van de studenten volgt het programma zoals dat wordt aangeboden, waarbij in ieder cohort een vaste groep van studenten ontstaat die met en van elkaar leren. Zoals benoemd is de uitvoering van het gedragseconomische vakdidactische ontwerponderzoek een mooi voorbeeld van het *collaborative learning*. In bijlage 3 is een overzicht opgenomen van het curriculum in de standaardroute. In de leeruitkomst Vakdidactiek 2 is aandacht voor het toetsen van leerlingen. Het panel adviseert de opleiding het 'leren toetsen' verder te verstevigen: leer studenten hoe zij zélf hun leerlingen in de bovenbouw kunnen toetsen op hogere beheersingsniveaus, ook bij schriftelijke toetsen.

Vakdidactiek is als module opgenomen in het programma. Dit is een bewuste keuze van de opleiding, waarmee de sterke nadruk op vakdidactiek binnen de opleiding tot uiting komt. Studenten ontwikkelen hun vakdidactische vaardigheden bijvoorbeeld met *Lesson Studies* en het ontwerpen van eigen klaslokaalexperimenten met *Design Based Education*. Bij het ontwerpen van het klaslokaalexperiment maakt de opleiding de laatste jaren gebruik van de constructieve

feedback van een extern specialist. Naast een bijdrage aan het begrip van de stof, doen studenten hiermee ook inspiratie op voor hun eigen onderwijspraktijk. De opleiding werkt samen met het Lectoraat Vitale Vakdidactiek, maar zou deze samenwerking beter willen benutten, bijvoorbeeld bij het bedenken van oplossingen en strategieën met betrekking tot samenwerkend leren en groepsleren, het gebruik van relevante vakliteratuur en de specifieke vakdidactiek binnen het eerstegraads gebied. Het panel moedigt dit aan.

Onder andere uit het gesprek met studenten is gebleken dat zij gemiddeld genomen tevreden tot zeer tevreden zijn over de opleiding in het algemeen, de colleges (niveau, kwaliteit en structuur), de docenten, de informatievoorziening en de wijze waarop er vanuit de opleiding een combinatie van fysiek en online onderwijs wordt aangeboden. De studenten waarderen de flexibiliteit die dit met zich meebrengt.

Master Leraar Natuurkunde

Omdat de opleiding een beperkte instroom kent, is er bij de opleiding sprake van een carouselrooster waarbij de vakmodules eenmaal in de twee jaar wordt aangeboden aan studenten. De studenten kunnen wel tweemaal per jaar gebruik maken van een toetskans. De opleiding kiest er voor om het programma ook in de komende jaren grotendeels online uit te voeren, maar erkent dat er ook in de nieuwe merendeels gedigitaliseerde opzet van het programma plek moet zijn voor klassikale momenten om op die manier met elkaar te kunnen overleggen. In bijlage 3 is een overzicht opgenomen van het curriculum in de standaardroute.

De coronamaatregelen hebben in semester 1 van collegejaar 2020-2021 invloed gehad op de uitvoering van het onderwijs. Zo is het onderwijs in periode 1 parallel fysiek uitgevoerd in 2 groepen van ongeveer 8 studenten. Organisatorisch betekende dit dat een groep het college Mechanica volgde en aan een groep Wiskunde werd aangeboden. Halverwege wisselden beide groepen. Studenten hebben in het gesprek aangegeven dat dit pittig voor hen was, zeker als de kennis minder paraat is, bijvoorbeeld omdat de tweedegraadsopleiding wat langer geleden is. Later in hun studie ervaren de studenten meer grip op de materie en zien beter dan tijdens de tweedegraads opleiding de onderliggende concepten en verbanden en waarderen ze de wiskunde die nu echt wordt toegepast.

De opleiding heeft er voor gekozen om vakdidactiek apart op te nemen in het programma. De module Vakdidactiek is opgesplitst in twee leeruitkomsten. Vakdidactiek 1 richt zich specifiek op het kennismaken met het eerstegraadsgebied en is sterk gerelateerd aan de vakspecifieke kennisbasis. Vakdidactiek 2 is gekoppeld aan de module Onderzoekend Vermogen en is vooral gericht op het tonen van en reflecteren op de vakdidactische bekwaamheid. Naast deze expliciete modules vakdidactiek wordt er ook impliciet aan vakdidactiek gewerkt in de inhoudelijke vakcolleges. Bij Mechanica en Elektromagnetisme wordt een deel van de kennis aangeleerd door middel van een uitgebreid en sterk verdiepend onderzoeksproject. De verslagen die studenten opleveren bij het onderwijs zijn mooie voorbeelden van leren door onderzoeken en ontwerpen ("onderzoekend leren") en van het oefenen van onderzoeksvaardigheden ("leren onderzoeken"). De opleiding werkt samen met het Lectoraat Vitale Vakdidactiek, en zou deze samenwerking willen intensiveren, bijvoorbeeld bij het bedenken van oplossingen en strategieën bij de inzet van vakdidactiek bij het onderwerp Mechanica.

Het natuurkunde team bestaat uit een theoretisch fysicus die van alle markten thuis is en lang in het middelbaar onderwijs werkte en nu natuurkunde docent is voor de Bachelor- en Masteropleiding, en een recent benoemde docent met een gevarieerde achtergrond die parttime in het middelbaar onderwijs werkt. Zij voeren de lessen gezamenlijk uit. Studenten hebben in het gesprek met het panel aangegeven dat zij tevreden zijn over de organisatie, planning en uitvoering en dat zij de begeleiding als prettig, stimulerend en inspirerend ervaren. Studenten zien voordelen in de online begeleiding van de huidige fase van het onderwijs: bijvoorbeeld besparing qua reistijd en er kan individueel geroosterd worden. Dat de mogelijkheid bestaat om fysiek te overleggen wordt zeer gewaardeerd door de studenten.

Master Leraar Wiskunde

Het panel vindt dat het wiskundeteam een bijzonder spectrum van professionele ervaring vertegenwoordigt, zowel qua vakinhoud en klaspraktijk, als ontwikkelactiviteiten (methode schrijvers/leerboekontwikkeling) en onderzoek, en ondersteuning van professionele ontwikkeling van leraren door nascholing, vakbladen en conferenties.

Vakdidactiek is een aparte module in het programma. De opleiding werkt samen met het Lectoraat Vitale Vakdidactiek en gaat deze samenwerking verder versterken, bijvoorbeeld bij het bedenken van oplossingen en strategieën ten aanzien van wendbaar vakmanschap, het model “leren tijdens werken” en om leerervaringen te leren expliciteren ten behoeve van het reflecteren op die leerervaring. In bijlage 3 is een overzicht opgenomen van het curriculum in de standaardroute.

De studenten die het panel heeft gesproken zijn bijzonder tevreden over de opleiding, het programma en de docenten. Dit heeft geresulteerd in het predicaat “Topopleiding” in de Keuzegids Masters. Vooral de warme sfeer werd als erg positief benoemd door de studenten. Studenten geven ook aan dat ze het fijn vinden dat ze fysiek les hebben en dat er voor thuisblijvers ook onlineversies van de lessen beschikbaar zijn. Studenten benoemen als positief punt dat zij een flink verschil ervaren tussen de Bachelor- en de Masteropleiding.

Standaard 3 Toetsing

De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing.

Experiment Leeruitkomsten:

De opleiding hanteert een passende vorm van toetsing van de leeruitkomsten. De gehanteerde methoden en instrumenten zijn geschikt voor leerwegonafhankelijk toetsen en beoordelen. De opleiding hanteert een heldere procedure voor toetsing, waarop de examinatoren zijn voorbereid. De examencommissie heeft daarbij een uitgesproken, proactieve rol. Zij hanteert een adequate methode om te borgen dat de leeruitkomsten door individuele studenten worden gerealiseerd en dat examinatoren voldoen aan de vereiste kwalificaties om de leeruitkomsten op een eenduidige wijze te toetsen en beoordelen.

Conclusie

De zeven Master Lerarenopleidingen **voldoen** aan de basiskwaliteit voor deze standaard. Toetsing is gebaseerd op een duidelijk toetsbeleid en is leerwegonafhankelijk. Studenten mogen leeruitkomsten op voorgeschreven of op alternatieve wijze aantonen of middels eerdere leer- en werkervaring laten valideren. Studenten maken overwegend gebruik van de standaardtoetsen waarbij ze de aanbevolen literatuur gebruiken. Er is voldoende transparantie in de toetsing, studenten hebben via handleidingen en blackboard informatie over (indicatoren van) leeruitkomsten. Studenten mogen op basis van de criteria van de leeruitkomsten ook delen van leeruitkomsten laten valideren: een optie die de flexibiliteit vergroot, maar veel vraagt van de docenten. Het panel adviseert om de ontwikkeling van de studenten op hun werkplek te betrekken in hun beoordeling en het werkveld hier een rol in te geven, zowel bij de opleidings specifieke als generieke modules. Hiernaast vraagt zij de opleidingen in de rubric van de generieke module Onderzoekend vermogen de weging van de vaardigheid Onderzoek te heroverwegen.

Er wordt bij de totstandkoming en beoordeling van toetsing gewerkt vanuit het vierogenprincipe. Bij de onderdelen van het afstuderen is in de beoordelingen echter niet altijd vastgelegd hoe het vierogenprincipe wordt uitgevoerd. Het panel adviseert om beter uit te werken hoe het vierogenprincipe door de Lerarenopleidingen wordt gedefinieerd en de uitvoering van dit beleid zichtbaar te maken in de (te archiveren) beoordelingen. De beoordeling van eindwerken door twee examinatoren was ten tijde van de visitatie niet duidelijk uit de beoordelingsformulieren. De examencommissie voert haar wettelijke taken voortvarend uit en voert zelf steekproeven uit ten aanzien van de afgenomen toetsen. De examencommissie werkt onafhankelijk, maar voelt zich gesteund door het management, waarmee regelmatig overleg is.

Onderbouwing

Leerwegonafhankelijk toetsen

Het panel ziet dat de toetsing van de zeven Master Lerarenopleidingen gebaseerd is op een duidelijk en helder toetsbeleid. De toetsing is overwegend leerwegonafhankelijk. Studenten zijn niet verplicht de lessen te volgen en er is formeel geen verplicht voorgeschreven literatuur. Indien

studenten de adviesroute volgen met bijbehorende toetsing, wordt er regelmatig wel literatuur aanbevolen en genoemd in de toetsen. Aan de hand van de leeruitkomsten en indicatoren van leeruitkomsten kunnen studenten zich echter ook zelfstandig en op eigen wijze voorbereiden op het aantonen hiervan. Toetsing kan plaatsvinden op drie verschillende manieren:

- Door het afleggen van toetsen, zoals aangedragen door de opleiding in de leerplanschema's, waarbij er meerdere toetsvormen zijn (schriftelijke toetsen, mondelinge toetsen, presentaties, dossiers en opdrachten).
- Door het afleggen van een toets, waarbij de student zelf een toetsvorm kiest.
- Door het overleggen van bewijsstukken van een eerdere opleiding, werkervaring of op basis van informeel leren (valideren, volgende paragraaf).

Het panel constateert uit de bestudeerde stukken en de gesprekken dat studenten in de praktijk overwegend de voorgestelde studieroute met het daarbij behorende aangeboden onderwijs volgen, de aanbevolen literatuur gebruiken en de toetsing uit de leerplanschema's afleggen. Iedere opleiding heeft een leerplanschema waarin staat aangegeven op welke wijze in de standaardroute getoetst wordt. Elke eenheid van leeruitkomsten/module van 15 EC kent maximaal drie toetsen, waarbij er wel bijvoorbeeld deelopdrachten kunnen zijn binnen een toetsvorm als 'dossier'. Studenten kunnen de voorgeschreven toetsen afleggen, maar zouden bijvoorbeeld ook in plaats van een schriftelijke toets een dossier mogen aanleveren waaruit de leeruitkomsten blijken. In de praktijk heeft dit nog niet plaatsgevonden. Studenten hebben het panel verteld dat zij niet altijd op voorhand weten hoe ze een leeruitkomst moeten of zouden kunnen aantonen. Dit wordt opgevangen doordat elke leeruitkomst indicatoren heeft die de verwachte prestatie specificeren. Het panel ziet dat deze indicatoren gedetailleerd zijn uitgewerkt. De samenhang met bijvoorbeeld de kennisbases is hierdoor duidelijk. Ook ten aanzien van de toetsing moedigt het panel de docenten aan om studenten regelmatig te blijven wijzen op de mogelijkheden die er zijn ten aanzien van alternatieve toetsing en validering.

Validering van eerdere leer- en werkervaringen

Het panel constateert dat de Master Lerarenopleidingen een duidelijke, transparante procedure voor validatie heeft vastgelegd en deze daadwerkelijk uitvoert. De studenten kunnen hun eerdere ervaringen individueel laten valideren. Het is mogelijk om gehele leeruitkomsten (van maximaal 15 EC) aan te tonen of delen van leeruitkomsten op basis van de criteria die per leeruitkomst zijn opgesteld. Studenten maken een portfolio waarin zij op basis van zogenaamde VRAAK-criteria hun ervaring aantonen. De kerndocent beoordeelt in eerste instantie het portfolio, waarna de examencommissie het definitieve besluit over de validatie neemt. Indien een deelvalidatie verkregen is, hoeft de student de hierin gevalideerde criteria van de leeruitkomst niet meer aan te tonen in de overige toetsing. Het panel vindt dit een goede en bij het flexibele concept passende uitwerking, die echter wel veel van de docenten en examinatoren vraagt.

Toetsing in coronatijd

Toetsing is in de tijden met Covid-19-maatregelen geheel online uitgevoerd, waar dat mogelijk was volgens het rooster. Studenten hebben per toets minimaal twee kansen per jaar. Wanneer en waar dat mogelijk was, konden studenten er ook voor kiezen om de toets op de locatie van de hogeschool te maken. De inleverdatum van opdrachten, portfolio's en dergelijke zijn in de praktijk flexibel en hier zijn er extra inleverkansen aan studenten geboden om vertraging te voorkomen. De examencommissie is actief betrokken geweest bij het goedkeuren van omzetten van toetsvormen waar dat nodig was. Zo zijn kennistoetsen aangeboden als opdrachten of openboektoetsen. De examencommissie heeft hiertoe de duidelijke 'Richtlijn toetsing en social

distancing' opgesteld. Studenten vertellen het panel dat zij het op prijs stellen dat de toetsing doorgang heeft gevonden en dat zij geen noemenswaardige vertraging hebben opgelopen.

Borging toetskwaliteit

Het panel heeft met studenten, docenten, examen- en toetscommissie gesproken over toetsing en constateert dat de kwaliteit van de toetsing op diverse manieren geborgd is. De eerdergenoemde BKE- en SKE-certificering is hier een onderdeel van. Daarnaast wordt bij het opstellen en beoordelen van toetsen een vorm van het vierogenprincipe gehanteerd. Bij het beoordelen van toetsen is er overleg tussen examinatoren, bijvoorbeeld over het gebruik van het beoordelingsschema en/of over de twijfelgevallen. Of er is aan het begin van het beoordelen kallibratie bij een aantal beoordelingen. Bij de generieke module Onderzoekend vermogen wordt regelmatig gekalibreerd over de te geven en gegeven beoordelingen. Deze procedures borgen volgens het panel dat leeruitkomsten eenduidig geïnterpreteerd worden. Werken die deel uitmaken van het afstuderen worden volgens de opleidingen door twee examinatoren onafhankelijk van elkaar beoordeeld. Uit de bestudeerde beoordelingen van de eindwerken bleek dat het vierogenprincipe dat gehanteerd zou worden, hier niet altijd te worden vastgelegd. Uit het gesprek met de examencommissie bleek dat deze procedure in principe wel wordt uitgevoerd, maar wellicht niet wordt gearhiveerd. Het panel adviseert om intern te bespreken wat de Lerarenopleidingen verstaan onder het vierogenprincipe bij het opstellen en beoordelen van toetsen, deze afspraken vast te leggen, de afgesproken procedure uit te voeren en vervolgens te archiveren. Zeker bij de werken, die zijn aangemerkt als afstudeerwerken, is het verstandig de studentwerken door twee examinatoren te laten beoordelen en dit zichtbaar te archiveren. Tot slot wordt de toetskwaliteit van de opleidingen gewaarborgd door de deelname aan de peerreviews van het LOVM.

Borging Examencommissie

Het panel concludeert dat de examencommissie onafhankelijk en conform wet- en regelgeving acteert. Er is een aparte examencommissie voor de Master Lerarenopleidingen. De examencommissie bestaat uit vier leden en een extern lid. De examencommissie houdt zelf toezicht op de kwaliteit van de toetsing. Dit doet zij vanuit een jaarlijks vastgesteld actieplan: normaliter is er een steekproef bij toetsen bij bijvoorbeeld een hoog of laag slagingspercentage. In het huidige studiejaar worden vooral toetsen die online zijn afgenomen beoordeeld. De commissie benoemt jaarlijks de examinatoren. De examencommissie heeft regelmatig en structureel overleg met het management van de opleidingen. De leden worden toereikend gefaciliteerd voor de uitvoering van hun taken. De leden houden hun kennis op peil door het volgen van scholing (zoals SKE) en het bijwonen van bijeenkomsten van het Platform Examencommissies van de hogeschool.

Toetspraktijk/beoordelingen

Algemeen

In de algemene zin valt het het panel op dat de ontwikkeling van studenten in hun dagelijkse, didactische praktijk niet mee wordt genomen in de beoordeling van de studenten. Alleen bij Pedagogiek in de bovenbouw verzamelen studenten bewijzen van hun functioneren. Er is geen beoordeling van lesopnames of lesbezoek op de werkplek van de studenten en er is geen contact met de begeleiders en leidinggevenden op de scholen waar de studenten werkzaam zijn. Studenten brengen bij opdrachten en de begeleidingslessen van de Master Lerarenopleidingen voorbeelden in van hun aanpak en dilemma's die zij in de dagelijkse praktijk tegenkomen. Het

panel ziet hierin dat ten opzichte van de voorgaande visitatie er diverse stappen zijn genomen om de werkplekken van de studenten te betrekken bij het onderwijs en de toetsing van de studenten. Het panel adviseert om als volgende stap te overwegen om de ontwikkeling, die de studenten laten zien op hun werk- of stageplek in het eerstegraadsonderwijs, ook daadwerkelijk te betrekken bij de beoordeling van de studenten. En tevens om de begeleiders en/of leidinggevenden op de werkplek van de studenten hierin een (wellicht formatieve) rol te geven. Dit versterkt de rol van het werkplekleren en geeft meer ruimte voor cocreatie met het beroepenveld.

De tussenwerken van de Master Lerarenopleidingen die het panel heeft bestudeerd laten een voldoende niveau zien. Specifieke opmerkingen en adviezen over het gemaakte werk zullen hieronder bij de clusters gemaakt worden. Het panel vindt de toetsvormen grotendeels goed aansluiten op de leeruitkomsten. Er wordt waar mogelijk gebruik gemaakt van beroepsproducten, zoals het ontwerpen van les of een lesreeks. De opleidingen maken bij de beoordelingen van opdrachten en dossiers gebruik van rubrics. Studenten vinden de beoordelingen inzichtelijk en begrijpelijk en vertellen het panel dat zij aanvullend mondeling of per mail nog uitgebreid feedback en feedforward ontvangen. Meestal worden tevens eerdere versies van de producten uitgebreid van feedback voorzien. Het panel trof een brede variëteit aan rubrics aan en waardeert de bestudeerde beoordelingen als valide, betrouwbaar en onafhankelijk. De rubrics worden over het algemeen goed ingevuld en vaak voorzien van uitleg van de gegeven (deel)beoordeling.

Generieke modules

Bij de beoordelingen van de generieke module Onderzoekend vermogen stelt het panel vast dat in de gebruikte rubric veel weging wordt toegekend aan de domeinen 'communiceren, samen leren en reflecteren'. Dit is 60% van het eindcijfer, waarbij het domein 'onderzoek' voor 40% het cijfer bepaalt. Het uitgangspunt dat alle domeinen afzonderlijk voldoende moeten zijn, is volgens het panel een goede start en borging van het niveau vanuit de generieke kennisbasis. Maar alhoewel het panel erkent dat communiceren, samen leren en reflecteren belangrijke onderdelen zijn in een afstudeermodule, adviseert zij de opleidingen toch om de vakdidactische kwaliteit van het ontwerp en de indicatoren van het domein 'onderzoek' voor het grootste deel het cijfer te laten bepalen. Dat doet meer recht aan de inzet van de module bij het aantonen van onderzoekend vermogen op eindniveau binnen een ontwerpgericht vakdidactisch onderzoek. Hiernaast constateert het panel dat de cijfers, die de studenten in de gebruikte rubric krijgen bij de beoordeling van de domeinen, soms moeilijk te herleiden zijn. Zo geeft bijvoorbeeld bij een beoordeling tweemaal 'voldoende (6-7)' en eenmaal 'goed (8-10)' een 8,5 als gemiddelde. Het panel vindt over het algemeen gegeven toelichtingen op de deelcijfers goed, maar adviseert de Master Lerarenopleidingen nogmaals kritisch naar de opbouw van de rubric te kijken.

Bij de leeruitkomst Pedagogiek in de bovenbouw schrijven studenten hun visie op pedagogiek in het eindverslag. Het panel vindt dit een passende toetsing, die verder uitgebouwd kan worden. De panelleden adviseren om de pijler 'cocreatie' verder in te zetten bij de toetsing van deze module. Laat studenten niet alleen een eigen visie omschrijven, maar laat ze deze visie koppelen aan de visie van de school, waarbij goede (academische) literatuur als onderbouwing gebruikt wordt. Studenten zouden hun visie, de onderbouwing en de praktijk met elkaar kunnen integreren. En betrek de schoolleiding van de school (waar de student eerstegraadservaring op doet) bij de module: verbind de persoonlijke ontwikkeling en de waargenomen ontwikkeling op school. Tot slot raadt het panel aan om te overwegen toch de mogelijkheid te bieden om de leeruitkomst

Pedagogiek in de school te valideren voor ervaren, instromende eerstegraadsdocenten die een tweede bevoegdheid willen behalen.

Master Leraar Duits

Studenten tonen hun leeruitkomsten aan in kennistoetsen en beroepsproducten. Het panel zag dat er een mooie variëteit aan toetsvormen is waarbij vakdidactiek en vakinhoud gezamenlijk aan bod komen. De benodigde kennis van de Duitse taal op C2-niveau tonen studenten extern aan middels het Goethe-Institut C2-examen. Het panel is met name onder de indruk van de voorbeeldige documentatie bij de toets voor *Moderne Linguïstiek* en van het feit dat bij het *Begegnungsseminar* in de toetsvorm onderzoeksvaardigheden (een onderzoeksvraag formuleren en interviewen) met praktische relevantie en interculturaliteit verbonden zijn.

Wel verdient bij de studentenwerken het gebruik van en de verwijzing naar wetenschappelijke (vakdidactische) literatuur door studenten de aandacht. Het valt bijvoorbeeld op dat bij het didactiseringsonderdeel van *Roman und Film* (dat weliswaar alleen formatief beoordeeld lijkt te worden) geen vakdidactisch onderzoek betrokken is.

De opleiding benoemt in de ZER dat zij voornemens is de gebruikte rubrics verder te ontwikkelen. Het panel moedigt dit voornemen aan en ziet dit ook al terug in het aangeleverde materiaal. Bij de LUK Film bijvoorbeeld is de rubric van 2020-2021 (*Deutschlandbilder im Film*) heel precies en degelijk uitgewerkt, duidelijk gekoppeld aan leerdoelen en telt de didactisering mee bij de eindbeoordeling. Dit zijn een heel duidelijke en mooie verbeteringen ten opzichte van 2019-2020 (*Roman und Film*). In aansluiting bij de vorige alinea adviseert het panel wel nog om het gebruik van relevante (inter)nationale (vakdidactische) literatuur herkenbaar op te nemen in beoordelingscriteria/rubric. De beoordelingen die het panel heeft ingezien, waren zorgvuldig onderbouwd.

Master Leraar Engels

De nadruk van de toetsing bij Engels ligt op portfolio-assessments, waarin de studenten de vakdidactische en pedagogische toepassing van het geleerde laten zien. Het panel vindt dit een mooie insteek. De tussenwerken die het panel heeft ingezien, zijn relevant voor de opleiding en de leeruitkomsten en tonen grotendeels al het beoogde eindniveau van de opleiding. Het panel ziet dat de toetsing zo is opgezet dat leerwegaafhankelijk toetsen en het geven van deelvalideringen goed mogelijk is. Het panel juicht toe dat het team streeft naar mee open toetsvormen waarbij individuele schoolpraktijktoepassingen een grotere rol spelen. Dit geeft de student immers meer flexibiliteit bij het aantonen van leeruitkomsten. De toetsing bij de leeruitkomst *Poetry@school* is hier een goed voorbeeld van.

Toetsen worden in duo-teams ontwikkeld. Bij schriftelijke toetsen wordt gebruik gemaakt van toetsmatrijzen. Bij opdrachten wordt gebruik gemaakt van rubrics.

De opleiding benoemt in de ZER dat zij voornemens is de gebruikte rubrics verder te ontwikkelen. Het panel vindt de gebruikte rubrics op zich duidelijk en de gegeven beoordelingen herkenbaar. Er wordt echter niet altijd kwalitatieve, tekstuele onderbouwing gegeven bij de beoordelingen, bijvoorbeeld bij *Poetry*. Studenten geven aan mondeling toereikend feedback te krijgen, zowel in de groepen als individueel. Ook worden eerdere versies en de definitieve versie van portfolio's van commentaar voorzien. Het panel adviseert de opleiding om de feedback en onderbouwing ook in de beoordelingsformulieren en rubrics formeel en uitgebreider vast te leggen. Studenten kunnen deze feedback dan eenvoudig terugvinden en gebruiken in het vervolg van hun studie.

De opleiding hanteert twee voorkeurenlevermomenten per jaar, zodat de examinatoren door het hoge aantal van dossiers goed inzicht krijgt in het niveau en beoordelingen onderling en tussen de dossiers kunnen kalibreren. In geval van twijfel worden uitwerkingen door een tweede examinerator beoordeeld. Het panel vindt dit een adequate invulling van het vierogenprincipe en constateert dat het merendeel van de bestudeerde studentenwerken door twee examinatoren is beoordeeld.

Master Leraar Nederlands

Bij de opleiding Nederlands hebben al enkele studenten bij de module Vakdidactiek gebruik gemaakt van de mogelijkheid om de leeruitkomst op een alternatieve wijze aan te tonen. Meerdere studenten hebben recent een deelvalidatie verkregen, zij hoeven slechts een deel van de toetsvragen of opdracht te maken.

Het grootste deel van de studenten maakt nog de aangeboden toetsen: een heldere mix van dossiers, schriftelijke en mondelinge kennistoetsen en opdrachten als het schrijven van een review of een artikel en het houden van een TED-talk. Een mooi voorbeeld vindt het panel het dossier bij Didactiek Mondelinge Taalvaardigheid (handelingsopdrachten en een whitepaper). De elementen sluiten direct aan bij de praktijk en veel van wat hier wordt gedaan, kan direct meegenomen worden naar de praktijk

De bekeken schriftelijke toetsen zijn vanuit een toetsmatrijs opgesteld, Het panel kon zich vinden in de beoordelingen van de studentwerken.

De opleiding beschrijft in de ZER als ontwikkelpunt dat zij rubrics wil creëren die valide en leerwegaafhankelijk toetsen mogelijk maken. Voor wat betreft de rubrics ziet het panel op dit moment verschillen tussen bekeken vakken. Waar Taal- en Communicatiewetenschap bijvoorbeeld voor alle drie de dossieronderdelen gedegen rubrics met niveaubeschrijvingen heeft (waarin vrijwel alle LUK-indicatoren expliciet terugkomen), ligt dit bij de module Didactiek mondelinge taalvaardigheid anders. Er is een rubric met criteria, maar het verband met (de indicatoren van) de LUK is impliciet en de criteria omvatten in feite meerdere criteria, ook die los van elkaar beoordeeld kunnen worden. In de rubric ontbreken de niveauomschrijvingen, het is hierdoor niet helemaal duidelijk hoe de cijfers hier tot stand komen.

Bij het ontwerp voor Online arrangeren is het mooi dat een contextanalyse gedaan wordt, een theoretische onderbouwing vereist is en dat feedback op het didactische middel meegenomen wordt (ook in de beoordeling). De LUK bij Didactiek Mondelinge Taalvaardigheid spreekt ook over het evalueren van didactiek en toetsing. Evaluatie van datgene wat ontworpen is, zou hierop een mooie aanvulling in de beoordeling zijn.

Ook voor de opleiding Nederlands is het advies om op het niveau van gebruikte vakdidactische literatuur en de verwijzing door studenten daarnaar te blijven letten. Het panel complimenteert de opleiding met de uitgebreide feedback voor studenten in de beoordelingen die zij heeft ingezien en met de verbinding van theorie en praktijk in bekeken toetsen.

Master Leraar Fries

De opleiding Fries toetst leeruitkomsten in een rijke variatie aan toetsvormen, schriftelijk (opdrachten, rapporten, essays, artikelen) en mondeling (presentaties en gesprekken). De

studenten kunnen zelf een toetsvorm kiezen, maar de toetsen in het toetsplan bieden al mogelijkheden tot eigen invulling bij bijvoorbeeld een essay. Er wordt formatief en summatief getoetst, waarbij voor de opleiding rijke feedback essentieel is.

Opstellen van toetsing en het beoordelen ervan gebeurt door de moduleverantwoordelijke examinator en een collega. Bij schriftelijke toetsvormen is er een toetsmatrijs, die voor de studenten inzichtelijk is in de ELO. In de toetsmatrijs staat een verdeling van het aantal te behalen punten over de kennisbasisdomeinblokken (relatie toets en inhoud) en over de vraagniveaus volgen de taxonomie van Bloom (relatie toets en eindniveau).

Het panel waardeert de opzet van de toetsing van de module *Meartalich Onderwijs*. Bij de ingeziene beoordelingen valt het het panel op dat er bij *Meartalich Onderwijs* presentaties en opdrachten, uitgewerkt tijdens de collegereeks indien de studenten kiezen voor het volgen van klassikaal onderwijs, voorwaardelijk opgenomen moeten worden in het dossier. Dit geeft een rijk beeld bij de leeruitkomst. De leeruitkomst kan ook leerwegonafhankelijk worden aangetoond.

De studenten krijgen uitgebreid en duidelijke feedback in de beoordelingen. Bij een aantal beoordelingen die het panel heeft gezien, wordt geen gebruik gemaakt van rubrics waardoor de totstandkoming van de cijfers op de beoordelingscriteria niet altijd inzichtelijk is. Het panel adviseert de opleiding om, wellicht in afstemming met de andere talenopleidingen, rubrics op te stellen, waarbij de gedegen toetsmatrijzen als basis kunnen dienen.

Master Leraar Algemene Economie

De opleiding Algemene Economie toetst leeruitkomsten op verschillende manieren, zowel formatief als summatief. De bij het Experiment Leeruitkomsten passende toetsvormen die de opleiding hanteert zijn: schriftelijke tentamens, mondelinge toetsen en verschillende (afsluitende) opdrachten, waaronder een portfolio, een dossier en het ontwerpen van lesmateriaal.

De borging van de kwaliteit van de toetsing realiseert de opleiding door bijvoorbeeld het vierogenprincipe te hanteren bij het beoordelen van toetsen in de vorm van een overleg tussen examinatoren, bijvoorbeeld over het gebruik van het beoordelingsschema en/of over de twijfelgevallen. Of er is aan het begin van het beoordelen van een toets kallibratie van een aantal beoordelingen. Daarnaast maakt de opleiding aantoonbaar gebruik van toetsmatrijzen bij het ontwerpen van schriftelijke toetsen. Bij opdrachten hanteert de opleiding rubrics die voor studenten bij aanvang van de module bekend en inzichtelijk zijn. Studenten onderschrijven dit. Mondelinge tentamens worden met twee examinatoren afgenomen. De grote mate van flexibiliteit in de schriftelijke toetsen, waarbij studenten op elk van de acht toetsmomenten in het studiejaar elke module kunnen toetsen, heeft de opleiding vanwege de hybride- en online toetsmomenten om organisatorische redenen in het studiejaar 2020-2021 niet uitgevoerd. In een postcorona onderwijssituatie wil de opleiding terug naar dit door de studenten zo gewaardeerde flexibele systeem van toetsen.

Het panel heeft een aantal beroeps- en afstudeerproducten bekeken, inclusief de ingevulde beoordelingen in de vorm van rubrics. In de bijbehorende toetsmatrijzen worden drie beheersingsniveau 's gedefinieerd, waaronder toepassen+. Dit beheersingsniveau kan volgens het panel nog verder worden geconcretiseerd en lijkt dan goed passend bij het eindniveau van de Masteropleiding: bijvoorbeeld in openboekkennistoetsen. Het zou een mooie volgende stap zijn

als de opleiding per vakdomein uit de landelijke vakspecifieke kennisbasis verder definieert wat ze met dit derde beheersingsniveau beoogt en op deze wijze overal toepast in haar toetsing. Vanuit de studiewijzer van de module Geschiedenis en methode van de economie ziet het panel de toetsing van deze module als een goed voorbeeld. De bij de beoordeling gebruikte rubrics zijn over het algemeen navolgbaar ingevuld, de van toepassing zijnde gedeelten zijn in kleur gearceerd en voorzien van een toelichting per beoordelingscriterium. Het panel kan zich vinden in de gegeven beoordelingen waarbij de aantekening werd gemaakt dat cijfers voor Onderzoekend vermogen door de eerder genoemde totstandkoming van het eindcijfer als voldoende maar relatief hoog worden beschouwd.

Master Leraar Natuurkunde

De opleiding Natuurkunde toetst formatief en summatief leeruitkomsten. De toetsvormen die de opleiding hanteert zijn: schriftelijk tentamen, verslag en verschillende opdrachten, waaronder een onderzoeksrapport, het ontwikkelen van een online arrangement en een dossier. Het panel vindt dit een bij het experiment Leeropbrengsten passend arsenaal. Studenten voeren, zowel bij Mechanica als bij Elektromagnetisme, een sophisticated onderzoek uit met apparatuur van de eigen school en door alle mogelijkheden met computer- en videometingen en modelleren kan dat ook heel goed. Zo voerden twee studenten een onderzoek uit naar het Magnus effect. Dit vereist kennis en creativiteit in zowel het toepassen van theorie als het ontwikkelen van een opstelling met instrumenten en meetmethoden. Tijdens de uitvoering op de eigen school is er frequent contact met begeleiders. Dat is een noodzakelijke component in elk onderzoek om vastlopen te voorkomen. Dit onderzoek toetst theoretische en experimentele kennis op Hbo-masterniveau. Opdrachten en verslagen kunnen op meerdere momenten worden ingeleverd. Verslagen worden beoordeeld met een rubric die in de loop der jaren meer beschrijvend op detail is geworden. Voor dossiers is er een narratieve beoordeling op kwaliteitscriteria (de indicatoren). De student kan aangeven of een mondelinge toelichting van deze beoordeling gewenst is. Voordat de beoordeling plaatsvindt heeft de student met enige regelmaat uitgebreide feedback ontvangen. Het doel van formatieve toetsen was sommige studenten niet geheel duidelijk, waardoor hun voorbereiding niet adequaat is geweest. De opleiding heeft dit inmiddels aantoonbaar opgepakt.

Het is soms onduidelijk hoeveel beoordelaars er daadwerkelijk beoordeeld hebben omdat er soms maar één beoordelaar getekend heeft, terwijl er op het beoordelingsformulier is aangegeven dat er twee of drie beoordelaars betrokken zijn geweest bij de beoordeling. De panelleden adviseren om het gebruik van relevante (inter)nationale vakdidactische literatuur herkenbaar op te nemen in de rubrics. De rubrics zijn goed navolgbaar ingevuld en voorzien van een zeer uitgebreide toelichting per beoordelingscriterium. Het panel kon zich vinden in de beoordelingen en de toelichting hierop.

Master Leraar Wiskunde

De opleiding toetst in schriftelijk tentamens, presentaties, verslagen, dossiers en opdrachten, zowel formatief als summatief. Het panel vindt dit een passende mix van toetsvormen, die goed past bij het experiment Leeropbrengsten.

Er zijn opleidingsdocenten die specialist vakdidactiek wiskunde zijn. Het panel heeft geconstateerd dat er bij een toetsproduct van een wiskundestudent bij Online arrangeren geen wiskunde vakdidactiekdocent betrokken is geweest. Het panel raadt de opleiding aan om bij

Online arrangeren ook wiskunde vakdidactici te betrekken of deze door de studenten te laten consulteren/adviseren bij de totstandkoming van hun toetsproduct.

De rubrics zijn helder en goed navolgbaar ingevuld en voorzien van een toelichting per (gekleurd) beoordelingscriterium. De exacte uitvoering van het vierogenprincipe is niet altijd duidelijk gearchiveerd. Soms is duidelijk aangegeven dat er één beoordelaar heeft beoordeeld. Bij een toetsproduct van Online arrangeren heeft het panel één handtekening gezien, terwijl er zichtbaar drie beoordelaars betrokken zijn geweest bij de beoordeling. Het panel vindt de gegeven beoordelingen passend.

Standaard 4 Gerealiseerde leerresultaten

De opleiding toont aan dat de beoogde leerresultaten zijn gerealiseerd.

Conclusie

De zeven Master Lerarenopleidingen **voldoen** aan de basiskwaliteit voor deze standaard.

Het panel heeft op basis van afstudeerdossiers die tot dusver beschikbaar zijn en de studentdossiers (tussenproducten) die het heeft bestudeerd vertrouwen dat de studenten van de zeven Master Lerarenopleidingen de beoogde leerresultaten gaan aantonen. Het panel ziet een goede dekking van de bekwaamheden en de vakspecifieke en generieke kennisbases in de werken van de studenten. Het niveau van studentenwerken is adequaat. De bijbehorende beoordelingen zijn herkenbaar en navolgbaar. De uitgevoerde opdrachten en (didactische) onderzoeken zijn relevant voor het werkveld.

Alumnionderzoeken (2019-2020) tonen aan dat recent afgestudeerde studenten tevreden zijn over hun opleiding qua inhoud en flexibiliteit. Werkgevers beoordelen studenten van de Lerarenopleiding positief.

Onderbouwing

Aantonen eindniveau

Alle modules van de Master Lerarenopleidingen zijn op eindniveau. De generieke modules die aangemerkt zijn als deel van het afstuderen, zijn de modules die de bekwaamheden uit de generieke kennisbasis aantonen. Voor alle studenten zijn dat de modules Pedagogiek in de bovenbouw en Onderzoekend vermogen, die studenten veelal als laatste afronden. Daarnaast wijst iedere opleiding twee vakspecifieke modules die vakinhoudelijke en vakdidactische bekwaamheid op eindniveau aantonen aan als eindwerk. De module Onderzoekend vermogen staat open voor validering. De overige leeruitkomsten en modules, aangemerkt als deel van het afstuderen, kunnen niet worden gevalideerd of deels worden gevalideerd. Bij de leeruitkomst Pedagogiek in de bovenbouw kunnen studenten wel hun kennis ervaringen inbrengen om de leeruitkomst sneller af te ronden. Het panel heeft hiervoor reeds benoemd dat dit in haar ogen niet geheel strookt met het voornemen om studenten met veel ervaring snel te kunnen opleiden naar een (andere) eerstegraadsbevoegdheid.

Borging eindniveau

De Master Lerarenopleidingen participeren in de landelijke peerreviews van de specifieke en generieke kennisbases van het LOVM. Voor de generieke kennisbasis worden steekproeven uit de afstudeeronderzoeken en de bijbehorende rubrics van de participerende hogescholen genomen en geanalyseerd. Voor de Lerarenopleidingen is dat werk uit de module Onderzoekend vermogen. De door de Master Lerarenopleidingen aangeleverde studentwerken van Onderzoekend vermogen zijn positief beoordeeld in de peerreview: de werken die zijn aangeleverd, tonen volgens de partners in het LOVM het Masterniveau. Hiernaast leveren de individuele opleidingen studentwerken uit de benoemde eindwerken ten aanzien van vakinhoud en vakdidactiek aan ten behoeve van landelijke peerreviews van de vakspecifieke

kennisbases. De uitkomsten van de peerreviews worden gebruikt om leeruitkomsten, het curriculum en de toetsing met beoordelingsformulieren daar waar nodig te blijven aanscherpen. Tot slot wordt de module Onderzoekend vermogen jaarlijks geëvalueerd met het lectoraat Vitale Vakdidactiek en alle betrokkenen. De betrokkenheid bij de peerreviews en de betrokkenheid van het lectoraat geven het panel vertrouwen in de doorlopende kwaliteitscycli van de opleidingen ten aanzien van het (eind)niveau.

Niveau eindwerken of tussenproducten

Voor het beoordelingsproces van de realisatie van de leerresultaten heeft het panel zowel eindwerken als tussenwerken bekeken. Op het moment van de visitatie waren slechts zeven studenten bij zes Master Lerarenopleidingen afgestudeerd die het programma in flexibele vorm gevolgd hebben. Het panel heeft daarom ook eindwerken gezien van studenten die in 2017 - 2018 met de opleiding zijn gestart, toen het curriculum voor het eerst in de huidige opzet werd aangeboden. Deze studenten moesten het curriculum nog in een vaste volgorde volgen, inhoudelijk waren er geen noemenswaardige verschillen. Tevens heeft het panel ook tussenwerken bekeken, zie bijlage 2 voor een overzicht. De bestudeerde studentproducten tonen de kwaliteit en het verwachte Masterniveau volgens het panel in voldoende mate aan. De producten waren inhoudelijk adequaat en de leeruitkomsten op eindniveau, behorend bij de modules, werden aangetoond. Hieronder worden de bevindingen per deelcluster nader besproken.

Functioneren afgestudeerden

Het panel heeft op de bezochtdag een vertegenwoordiger van het werkveld gesproken. Zij gaf aan dat de scholen tevreden zijn over het functioneren van de afgestudeerden. De studenten en de alumni zijn door de inhoud en vorm van de opleiding goed voorbereid op de dagelijkse, steeds wisselende praktijk, waarin veel samengewerkt moet worden met de diverse vakgroepen op de vaak kleine en krimpende scholen in de regio. Uit de regelmatig uitgevoerde alumnionderzoeken 'eindstudie-evaluatie' blijkt dat de studenten de inhoud, de vakverdieping, de vakdidactiek en de inhoud en de opleiding in het algemeen waarderen met ongeveer een 8. In het meest recente onderzoek is de studenten ook gevraagd naar de flexibiliteit van de opleiding, hetgeen ook met een 8 beoordeeld werd.

Master Leraar Duits

De vakspecifiek afstudeeronderdelen van Duits zijn *Moderne Linguistik* (een tentamen met open vragen) en *Roman und Film* ten tijde van de visitatie *Deutschlandbilder im Film* genoemd (dossier). Ook de generieke afstudeeronderdelen moeten in (toereikend) Duits opgeleverd worden. Het panel heeft generieke en vakspecifieke studentenwerken die deel uitmaken van het afstuderen van een student ingezien. De studentenwerken zijn passend bij de leeruitkomsten en van voldoende Masterniveau. Aanvullend zijn tussenwerken bestudeerd, die vertrouwen geven dat studenten de beoogde leerresultaten zullen aantonen.

Een voorbeeld van een door een student Duits uitgevoerd onderzoek bij Onderzoekend vermogen is een onderzoek naar verbetering van schrijfvaardigheid van leerlingen door feedback van de docent op opdrachten, het leerproces en zelfregulering van de leerling. Het panel vindt dit een goed en passend onderzoek. *Moderne Linguistik* en *Deutschlandbilder im Film* (voorheen *Roman und Film*) worden door de meeste studenten in het eerste studiejaar afgerond. Het panel heeft uitwerkingen van een student van de modules *Moderne Linguistik*, waarvoor de studenten

een schriftelijke toets maken, en *Roman und Film* ingezien, waarin studenten een dossier schrijven met een analyse van een fragment van een roman en een deel van een film die hierop gebaseerd is. Het panel vindt dat de beoogde leerresultaten in de uitwerkingen worden aangetoond en waardeert dat in *Deutschlandbilder im Film* vakdidactisering summatief beoordeeld wordt.

Master Leraar Engels

Bij de opleiding Engels zijn de vakspecifieke afstudeeronderdelen zijn *Reading Revisited* en *Literature @school*. Het panel heeft generieke en vakspecifieke studentenwerken die deel uitmaken van het afstuderen ingezien. Alle afstudeeronderdelen moeten in het Engels worden geschreven. De eindwerken voldoen zonder meer aan de eindtermen op Masterniveau. De bestudeerde tussenwerken tonen ook al (grotendeels) de leeruitkomsten op eindniveau aan.

Het panel vindt het passend dat studenten in *Literature@school* onderwijs ontwerpen en hierbij verbanden leggen met gangbare didactische concepten. Het onderdeel *Reading Revisited* is niet ten onrechte in het eerste studiejaar geprogrammeerd: het heeft immers een hoge urgentie als centraal deel van het vobovenbouwexamenprogramma. Een goed voorbeeld van onderzoek naar onderwijsontwikkeling bij de module Onderzoekend vermogen vond het panel het onderzoek naar *EFL literature education*, waar de student een onderzoekende en innovatieve houding toont en sturing in de curriculumontwikkeling van de school laat zien. Ook het onderzoek naar onderwijzen van leesstrategieën is een vergelijkbaar voorbeeld van een goed passend onderzoek gericht op de ontwikkeling van de eigen onderwijspraktijk.

Master Leraar Nederlands

Het panel heeft generieke en vakspecifieke studentenwerken die deel uitmaken van het afstuderen ingezien. De vakspecifieke onderdelen van het afstuderen zijn Taal- en communicatiewetenschap en Didactiek mondelinge taalvaardigheid. Het panel vindt dit passende keuzes, de inhoud van de toetsing is bij deze modules direct gekoppeld aan de praktijk van de studenten in de bovenbouw. Zeker uit het opiniestuk, dat het belangrijkste onderdeel is van Taal- en communicatiewetenschap, blijkt het relevante Masterniveau. Een verdere versterking kan liggen in het aanmoedigen van de studenten om nog meer gebruik te maken van literatuur over taalbeheersingsdidactiek.

Een voorbeeld van een onderzoek bij Onderzoekend vermogen van een student Nederlands is een onderzoek naar hoe men leerlingen in havo 5 een beter antwoord kan laten formuleren op een open vraag leesvaardigheid. Het onderzoek is door twee studenten uitgevoerd, maar het bijbehorende artikel is door één student geschreven. De beoordeling is duidelijk individueel gegeven. De diverse onderdelen van het afstuderen tonen gezamenlijk de beoogde leerresultaten op Masterniveau aan.

Master Leraar Fries

Bij de opleiding Fries zijn *Literatuer yn kontekst* en *Meartalichheid yn it underviis* de vakspecifieke onderdelen van het afstuderen. Dit vindt het panel een passende vakspecifieke invulling waarbij de mooie koppeling met het Lectoraat Meertaligheid en Geletterdheid blijkt. In verband met de geringe studentenaantallen, heeft het panel van één student de vier afstudeerwerken, uitgevoerd in het flexibele curriculum ter inzage gekregen en aanvullend tussenwerken van drie studenten. De studenten mogen (na overleg) alle afstudeeronderdelen in

het Fries schrijven. Het panel vindt dit passend voor de (toekomstige) leraren die in de bovenbouw geheel in het Fries hun lessen moeten voorbereiden en geven. Een voorbeeld van een onderzoek dat bij Onderzoekend vermogen door een student Fries is geschreven, gaat over het ontwikkelen van een instrument dat inventariseert of originele Friese teksten het vereiste rF-niveau hebben. Dit is voor het vakgebied een relevant onderwerp, omdat er niet altijd voldoende teksten zijn voor leerlingen in de bovenbouw om zich te bereiden op hun examens.

Het panel ziet dat de studentenwerken goed aansluiten bij de leeruitkomsten op eindniveau. De panelleden waarderen het dat de Lerarenopleiding Fries in stand wordt gehouden op Masterniveau en vindt de aandacht voor meertaligheid, die de opleiding ook in afstudeerfase benoemt, belangrijk voor het talenonderwijs.

Master Leraar Algemene Economie

Het panel heeft generieke en vakspecifieke (Internationale Economie en Vakdidactiek 3) studentwerken ingezien, die deel uitmaken van het afstuderen. Tevens heeft het panel tussenwerken ingezien. Een voorbeeld van een door een student Algemene Economie uitgevoerd en passend onderzoek bij Onderzoekend vermogen is een onderzoek naar de effecten van actief leren middels constructivistische opgaven op de betrokkenheid van 5 vwo-leerlingen bij economische modellen tijdens economielessen. Het product omvat zes lessen/onderwerpen waarvoor constructivistische opgaven zijn ontworpen.

Het panel vindt dat de inhoud van de twee van toepassing zijnde landelijke kennisbases op Masterniveau toereikend wordt getoetst gedurende de opleiding en in het afstuderen. Daar waar er overlap is tussen de vakspecifieke kennisbasis op Bachelor- en Masterniveau, adviseert het panel nog meer onderscheidend te kiezen voor de beschrijving uit de Masterkennisbasis. De geadviseerde literatuur biedt voldoende uitgangspunten om dit onderscheid verder te verscherpen.

Master Leraar Natuurkunde

Het panel heeft een aantal generieke en vakspecifieke (Mechanica en Vakdidactiek 2) studentwerken die deel uitmaken van het afstuderen ingezien. Daarnaast zijn tussenwerken uit de opleiding bestudeerd. Een voorbeeld van een afstudeerwerk is het product van een student Natuurkunde die een pakkende black-box activiteit ontwierp waarin leerlingen het gedrag onderzoeken van elektrische schakelingen met lampjes waarbij de schakeling zelf verborgen is in een black box. Het onderzoek werd in schoollessen uitgevoerd en collega's van de secties fungeerden als observatoren in dit onderzoek. Er waren nog wat zwakke punten bij dit onderzoek, zo had er meer gebruik gemaakt kunnen worden van beschikbare uitgebreide vakdidactiek literatuur over typische leerlingmoeilijkheden met elektrische schakelingen, maar dit is een mooi voorbeeld van cocreatie. De hele sectie was betrokken en dat maakt de kans groot dat het lesmateriaal een blijvend onderdeel wordt van het schoolprogramma.

De (reeds eerder genoemde) natuurkunde onderzoeksprojecten zijn heel interessant en motiverend en laten een duidelijk Hbo-masterniveau zien voor zowel theorie als experiment. Het panel ziet dat het geheel van de eindwerken het masterniveau voldoende aantoont en kan zich vinden in de becijfering van de ingeziene studentenwerken. In de beoordelingen van studenten projecten en afstudeerwerk geven de beoordelaars heel duidelijk de sterke en zwakke of verbeterpunten aan met een heldere onderbouwing.

Het panel ziet het in het geheel van de eindwerken het masterniveau voldoende aantoont.

Master Leraar Wiskunde

Het panel heeft een aantal generieke en vakspecifieke (Lineaire Algebra en Vakdidactiek 3) studentwerken die deel uitmaken van het afstuderen ingezien. Het panel heeft een mooi afstudeerwerk gezien, waarin ook cocreatie duidelijk zichtbaar was. Twee studenten werkten op een school waar de Wiskunde examenresultaten al enkele jaren onder het Nederlandse gemiddelde waren. Na het onderzoeken en vaststellen van de oorzaak (er werd te weinig tijd en aandacht besteed aan multi-step opgaven), probeerden de studenten meer inzicht in “problem solving” te krijgen door enkele leerlingen hardop te laten denken bij het maken van betreffende examenopgaven. De studenten hebben een template ontworpen voor ‘problem solving’ lessen waarop reacties van collega’s werden verkregen. Het panel vond dit product een voorbeeld van schoolrelevant onderzoek dat past bij de intenties, uitgesproken in de ZER, van de opleiding. Volgens het panel geeft dit onderzoek de spanning weer tussen rigor and relevance. Voor “rigor” zou men vroeger verwacht hebben dat het onderwerp smaller en dieper was ingestoken, maar nu leverde het onderzoek een zeer nuttige bijdrage aan sectie discussies over verbetering van examenresultaten.

Bij de opleiding Wiskunde is in de afstudeerwerken adequaat gebruik gemaakt van vakdidactiek literatuur, verdere verdieping is mogelijk op bijvoorbeeld het gebied van typische leerlingmoeilijkheden. In de afstudeerwerken die het panel heeft ingezien, tonen de studenten de beoogde leerresultaten op masterniveau aan en de becijfering is herkenbaar.

Eindoordeel over de opleidingen

	Master Leraar Duits Master Leraar Engels Master Leraar Fries Master Leraar Nederlands Master Leraar Natuurkunde Master Leraar Wiskunde Master Leraar Algemene economie
<i>Standaard 1 Beoogde leerresultaten</i>	Voldoet
<i>Standaard 2 Onderwijsleeromgeving</i>	Voldoet
<i>Standaard 3 Toetsing</i>	Voldoet
<i>Standaard 4 Gerealiseerde leerresultaten</i>	Voldoet

De zeven Master lerarenopleidingen voldoen op alle standaarden aan de basiskwaliteit van het beoordelingskader. De oordelen zijn gewogen volgens de beslisregels van de NVAO. Op basis van de positieve kwaliteit over de vier standaarden komt het panel tot een **positief** eindoordeel over de opleidingen als geheel.

Aanbevelingen

Aanbevelingen

De opleidingen bevinden zich in transitie naar het faciliteren van flexibele routes en de cultuuromslag voor docenten en studenten naar vraaggestuurd onderwijs. Het panel heeft een aantal aanbevelingen voor de opleidingen.

Het werkveld is betrokken geweest bij de opzet van het flexibele onderwijs en de beroepscomponent in de curricula is verstevigd. Werk nu in de uitvoering van het onderwijs op NHL Stenden ook actiever samen met de scholen waar de studenten werkzaam zijn en betrek activiteiten op de werkplek nog vaker in het onderwijs. Overweeg om studenten op een eerder moment in hun studie lesgevende ervaring op te laten doen in het eerstegraads gebied.

Betrek tevens de ontwikkeling en het functioneren van de studenten op hun werkplek in de begeleiding en beoordeling van de studenten, bijvoorbeeld via lesopnames. Neem de beoordeling van studenten door stakeholders, op de scholen waar zij werken, hierin mee.

Versterk het gebruik van (internationale) wetenschappelijke literatuur op vakdidactisch gebied.

Benoem bij de module Pedagogiek in de bovenbouw wat er verwacht wordt van docenten in de bovenbouw en laat studenten hun visie verbinden (op basis van geëigende literatuur) met de visie van de school.

Bijlagen

Bijlage 1 Bezoekprogramma

Programma woensdag 28 april 2021 Visitatie Master Lerarenopleidingen NHL Stenden Hogeschool		
Tijd	Onderwerp	Betrokkenen
9.00-9.15 uur	Ontvangst van Panel: Welkom en Introductie van de dag (Introductie door Simon Rozendal)	Management, kerndocenten
9.15-10.00	Gesprek met de academiecteur, teamleider, werkveldvertegenwoordiging	Management en teamleider havo
10.00-10.15	Pauze/overlegtijd panel	
10.15-11.30 Twee aparte onlinesessies	Presentaties van de deelclusters door docenten Deelcluster Talen (Duits, Engels, Fries en Nederlands) Deelcluster Exact (Algemene Economie, Natuurkunde en Wiskunde)	Docenten
11.30-11.45	Pauze/overlegtijd panel	
11.45-12.30	Gesprek met examencommissie	Leden en extern lid UU)
12.30-13.15	Lunchpauze/overlegtijd panel	
13.15-14.15 Twee aparte onlinesessies	Gesprek met docenten Deelcluster Talen Deelcluster Exact	Docenten

14.15-15.30 Drie aparte onlinesessies	<p>'Markt' Presentatie van twee Generieke Modules door docenten.</p> <p><i>Module Professional in de School</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Pedagogiek in de bovenbouw</i> - <i>1 keuzeonderdeel: Online Arrangeren</i> <p><i>Module Onderzoekend Vermogen</i></p>	Docenten
15.30-15.45	Pauze/overlegtijd panel	
15.45-16.30 Twee aparte onlinesessies	<p>Gesprek met studenten/alumni</p> <p><i>Deelcluster Talen</i></p> <p><i>Deelcluster Exact</i></p>	Studenten
16.30-17.00	Eventueel nog ander gesprek (management)	Geen doorgang gevonden
17.00-17.45	Overlegtijd volledige panel	
Ca. 17.45	Terugkoppeling vanuit het panel	
1800-1830	Ontwikkelgesprek (onderwerp)	Management en 2 kerndocenten

Bijlage 2 Bestudeerde documenten

Documentatie visitatie Master Lerarenopleidingen NHL Stenden 28-04-2021

Informatie	Document	Eigenaar
Zelfevaluatie	Zelfevaluatie-rapportage Visitatie Master Lerarenopleidingen 2021	Academie vo & mbo – Master Lerarenopleidingen
Doelstellingen flexibel onderwijs	Activiteitenplan flexibel onderwijs 2015	NHL Stenden
Onderwijsontwerp en -kaders Flexibel Onderwijs	Flexgids 2018	NHL Stenden
Visie- en Faseplan Flexibel Onderwijs Educatieve Vakmasters	Visie- en Faseplan Flexibel Onderwijs Educatieve Vakmasters, 2017	Academie vo & mbo – Master Lerarenopleidingen
Visie en uitwerking Master Lerarenopleidingen	Opleidingsdocument 2020- 2021 Master Lerarenopleidingen	Academie vo & mbo – Master Lerarenopleidingen
Onderwijsconcept DBE NHL Stenden	Strategisch onderwijsbeleid 2019- 2024	NHL Stenden
Opleidingsspecifieke kwaliteit	Verslagen opleidingscommissies 2020	Academie vo & mbo – Master Lerarenopleidingen
Opleidingsspecifieke kwaliteit	Verslagen Veldadviesraad 2019 en 2020	Academie vo & mbo – Master Lerarenopleidingen
Opleidingsspecifieke kwaliteit	Visitatierapport van laatste visitatie 2017	Academie vo & mbo – Master Lerarenopleidingen
Opleidingsspecifieke kwaliteit	NHL Verbeterplan naar aanleiding van visitatie 2017	Academie vo & mbo – Master Lerarenopleidingen
Landelijk vastgestelde eindkwalificaties	Beroepsprofiel 2016-2020	Vereniging Hogescholen
Landelijk vastgestelde eindkwalificaties	Bekwaamheidseisen leraar vho 2017	
Landelijk vastgestelde eindkwalificaties	Vakspecifieke kennisbases 2018	Vereniging Hogescholen
Landelijk vastgestelde eindkwalificaties	Generieke kennisbasis 2017	Vereniging Hogescholen
Leeruitkomsten	Overzicht leeruitkomsten/module boekjes per opleiding 2020- 2021	Academie vo & mbo – Master Lerarenopleidingen
Toelatingsprocedure Master Lerarenopleidingen	Toelatingsprocedure Master Lerarenopleidingen	Academie vo & mbo –Master Lerarenopleidingen
Beschrijving studie-opbouw	Studentenstatuten 2020-2021	Academie vo & mbo –Master Lerarenopleidingen
Opzet en inhoud opleidingen	Overzicht leeruitkomsten/module boekjes per opleiding 2020- 2021	Academie vo & mbo –Master Lerarenopleidingen

Kwalificaties van personeel	Overzicht ingezette personeel 2020-2021	Academie vo & mbo –Master Lerarenopleidingen
Onderwijsovereenkomst en leerarrangement van student	Voorbeeld van ingevulde onderwijsovereenkomst 2020-2021	Academie vo & mbo –Master Lerarenopleidingen
Kwaliteitsbeleid Master Lerarenopleidingen	Kwaliteitsbeleid Master Lerarenopleidingen 2020-2024	Academie vo & mbo –Master Lerarenopleidingen
Eindestudie-evaluaties 2018,2019,2020	Uitwerking eindstudie-evaluaties van 2018, 2019 en 2020	Academie vo & mbo –Master Lerarenopleidingen
Verslagen panelgesprekken 2020	Verslagen panelgesprekken 2020	Academie vo & mbo –Master Lerarenopleidingen
Toetsbeleidsplan Master Lerarenopleidingen	Toetsbeleidsplan Master Lerarenopleidingen 2020-2024	Academie vo & mbo – Master Lerarenopleidingen
Bevindingen examencommissie	Jaarverslagen examencommissie 2018-2019 en 2019-2020	Academie vo & mbo – Master Lerarenopleidingen
Toetsprotocol tijdens corona	Proctol toetsing via blackboard (voor Algemene Economie, Wiskunde en Nederlands) 2020	Academie vo & mbo – Master Lerarenopleidingen
Richtlijn toetsing en sociale distancing.	Richtlijn toetsing en sociale distancing Examencommissie 2020.	Academie vo & mbo – Master Lerarenopleidingen
Protocol validering Master Lerarenopleidingen	Protocol validering Master Lerarenopleidingen	Academie vo & mbo – Master Lerarenopleidingen
Afstudeerhandleiding Onderzoekend Vermogen	Afstudeerhandleiding Onderzoekend Vermogen 2019-2020 en 2020-2021	Academie vo & mbo –Master Lerarenopleidingen
Gerealiseerde leerresultaten	Overzicht studenten met behaalde eindwerken	Academie vo & mbo –Master Lerarenopleidingen
Gerealiseerde leerresultaten	Set eindwerken per opleiding	Academie vo & mbo –Master Lerarenopleidingen
Gerealiseerde leerresultaten	Set tussenproducten per opleiding	Academie vo & mbo –Master Lerarenopleidingen
Eindestudie-evaluaties	Uitwerking eindstudie-evaluaties 2017-2018, 2018-2019 en 2019-2020	Academie vo & mbo –Master Lerarenopleidingen
Verslagen Veldadviesraad	Verslagen Veldadviesraad 2019-2020	Academie vo & mbo –Master Lerarenopleidingen

Door het panel bestudeerde eind- en tussenwerken

Deelcluster	Opleiding	Aantal sets van vier eindwerken van studenten die hun studie gestart zijn of afgerond hebben in FO.	Aantal tussenwerken
Alfa	Duits	1	4
	Engels	2	5
	Fries	1	3
	Nederlands	4	1
Bèta	Natuurkunde	4	3
	Wiskunde	4	1
	Algemene Economie	3	2

Bijlage 3 Overzichten van advies leerroute per Lerarenopleiding

M Leraar Duits

Eerste jaar		Tweede jaar		Derde jaar	EC
Film		Historische Landeskunde		Lehr- und Lernforschung	
Begegnungsseminar		Grammatik und Orthografie		Goethe Institut C2-Prüfung	
Sprachgeschichte		Epik		Professional in de school: pedagogiek in de bovenbouw	
Drama		Moderne Landeskunde		Onderzoekend Vermogen	15
Moderne Linguïstiek		Lyrik			
Professional in de school (keuze 1)		Professional in de school (keuze 2)			

M Leraar Engels

Eerste jaar	EC	Tweede jaar	EC	Derde jaar	EC
Cultural Affairs		Discourse Analysis		History of Culture	
Poetry		Drama		Literature@school	
Reading Revisited		Englises		Professional in de school: Pedagogiek in de bovenbouw	
Applied Linguistics		Novel B		Onderzoekend Vermogen	15
Novel A		Writing			
Professional in de school (keuze 1)		Professional in de school (keuze 2)			

M Leraar Fries

Eerste jaar	EC	Tweede jaar	EC	Derde jaar	EC
Frysk as minderheidstaal	15	Literatuer yn kontekst	15	Meartalich ûnderwiis	
Taalfeardigens		Taalkunde		Professional in de school: Pedagogiek in de bovenbouw	
Meartalichheid ûnderwiis		Meartalich ûnderwiis		Onderzoekend Vermogen	15
Professional in de school (Keuze 1)		Professional in de school (Keuze 2)			

M Leraar Nederlands

Eerste jaar	EC	Tweede jaar	EC	Derde jaar	EC
Taalanalyse		Taalgeschiedenis		Argumentatieanalyse en retorica	
Academisch lezen en schrijven		Didactiek Letterkunde		Didactiek mondelinge taalvaardigheid	
Taalvaardigheidsontwikkeling		Literatuurgeschiedenis I		Professional in de school: Pedagogiek in de bovenbouw	
Lees- en schrijfvaardigheidsdidactiek		Literatuurgeschiedenis II		Onderzoekend Vermogen	15
Moderne letterkunde		Taal- en communicatiewetenschap			
Professional in de school (Keuze 1)		Professional in de school (Keuze 2)			

M Leraar Algemene Economie

Eerste jaar	EC	Tweede jaar	EC	Derde jaar	EC
Macro-economie 1		Micro-economie 1		Geschiedenis en methode van de economie	
Wiskunde		Internationale economie		Overheidsfinanciën	
Macro-economie 2		Micro-economie 2		Professional in de school: Pedagogiek in de bovenbouw	
Geldwezen		Vakdidactiek 2		Onderzoekend vermogen	15
Vakdidactiek 1		Vakdidactiek 3			
Professional in de school (keuze 1)		Professional in de school (keuze 2)			

M Leraar Natuurkunde

Eerste jaar	EC	Tweede jaar	EC	Derde jaar	EC
Mechanica	15	Elektriciteit en magnetisme	15	Vakdidactiek	
Capita Selecta		Capita Selecta		Professional in de school: Pedagogiek in de bovenbouw	
Vakdidactiek				Onderzoekend Vermogen	15
Professional in de school (Keuze 1)		Professional in de school (Keuze 2)			

M Leraar Wiskunde

Eerste jaar		Tweede jaar		Derde jaar		EC
Getaltheorie		Lineaire Algebra		Dynamische systemen		
Vakdidactiek-1		Vakdidactiek-2		Vakdidactiek-3		
Analyse		Wetenschappelijke grondslagen		Professional in de school: pedagogiek in de bovenbouw		
Integraalrekening		Algebra en meetkunde		Onderzoekend Vermogen		15
Statistiek		Grafentheorie				
Professional in de school (keuze 1)		Professional in de school (keuze 2)				